

subotički dvotjednik

Godina II. • Broj 23 • 20. svibnja • Cijena 1 dinar

Proslava Dana pobjede u našem gradu

DVA PRISTUPA ISTOM MJESTU

Proslava 50. obljetnice pobjede nad fašizmom u Subotici protekla je u znaku dva idenja istoga dana. Za to se već nekoliko dana prije svečanosti potrudio subotički doznik „Večernjih novosti” Milutin Mitrić tekstom „Kasi smetaju pobjednici”, u kojemu izom neistinitih i konstruiranih tvrdnji na kraju članka gradonačelnika uspoređuje s fašistom. Na sastanku Organizacijskog odbora za proslavu József Kasza je 8. svibnja rekao da ne želi komentirati pomenuti članak.

Međutim, svi članovi Odbora stali su na stranu gradonačelnika, osuđujući u globalu, tekst Milutina Mitrića.

Da je i sam Organizacijski odbor „pluralistički skup ideja” pokazalo se već prigodom otvorenja izložbe iz ratnih vremena u Domu vojske istoga dana, kada je Marko Radonić, predsjednik općinskog SUBNOR-a, pored već uobičajenih riječi u ovakvim prigodama, stidljivo („a zašto ne reći da je na čelu anti-fašističke borbe bio Tito?”) posegnuo za već zaboravljenim „najvećim sinom naših naroda”, ali i osudio „agresiju Hrvatske na zapadnu Slavoniju”.

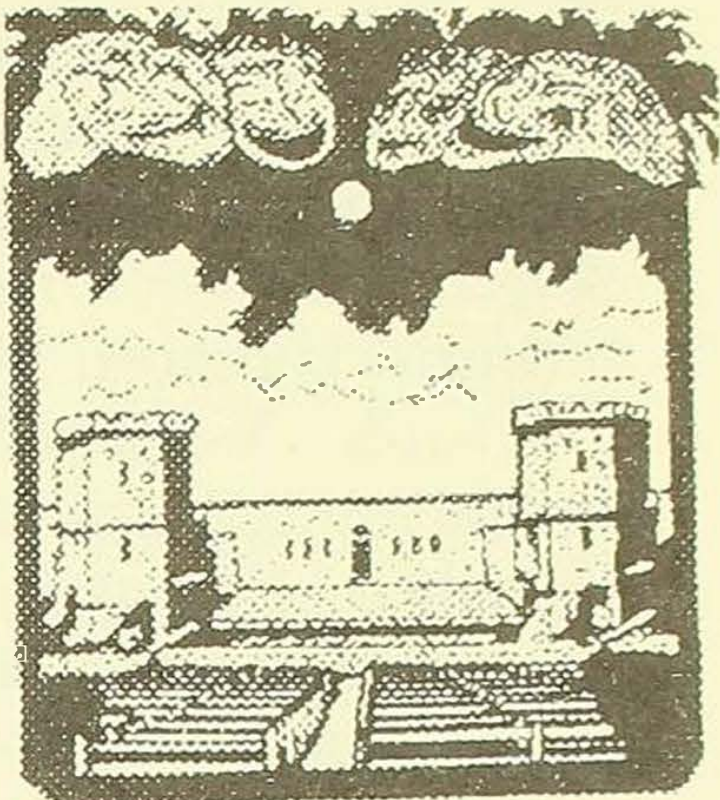
Sličan rječnik i sutradan. Dok se gradonačelnik držao načela da je fašizam univerzalno zlo, predstavnici SUBNOR-a i Armije prepoznavali su ga i osuđivali vi-reći u tuđe dvorište. Ni govor generalpotpukovnika Milisava Nikića, republičkog dopredsjednika SUBNOR-a, na centralnoj proslavi na Trgu slobode, nije se, osim duljine, mnogo razlikovao od svog lokalnog predčasnika. Veličanje komunističke partije i (kad se već mora) pominjanje Tita, ali odmah i isticanje kako je većinski narod najviše dao i najviše stradao u prošleme ratu. Naravno, ni aktualna situacija nije propuštena, pa su prisutni još jednom na javnom mjestu prije Dnevnika odslušali komentar o „sukobima u zapadnoj Sloveniji”, kako je Nikić, ne ispravivši se, rekao. Dakle, koketiranje s nacionalizmom i komunizmom (nacikomunizam u budućim tekstovima).

(nastavlja se na str. 2.)

Predstavljen program Palićkih ljetnjih kazališnih večeri Organizacija dobra

U organizaciji kazališta „Kosztolányi Dezső” u periodu od 16. lipnja do 19. kolovoza bit će odžane Palićke ljetne kazališne večeri.

Predstavom Tengerpárti csetepaté (Čarka u Kiodži) Carla Goldonia kazalište „Kosztolányi Dezső” 16. lipnja otvorit će ovogodišnje kazališne večeri.

U lipnju su (17. i 24.) predviđene i predstave Williama Shakespearea Tévedések vígjátéka (Komediya zabune) i Violinist na krovu Solema Alejhema u izvedbi mađarske Drame Narodnog kazališta iz Marosvásárhelya (Targu Mures, Rumunjska) i Srpskog narodnog pozorišta iz Novoga Sada. Državno kazalište „Sigligeti” iz rumunjskog grada Oradee izvest će 1. srpnja na mađarskom jeziku predstavu Jacka Popplewella i Roberta Thomasa A szegény hekus-este papagájjal (Slučaj sirotog pandura s papagajem), a „Atelje 212” iz Beograda 8. će se srpnja predstaviti „nenapisanim romanom” Dušana Kovačevića Sveti Georgije ubiva aždahu. Kao posljednja predstava u srpnju (12.) predviđena je komedija Két úr szolgája (Sluga dvaju gospodara) Carla Goldonia u izvedbi „Tanyaszínháza” iz Novog Sada. Za kolovoz je predviđeno pet predstava, i to: 1. rock-opera Pastir vukova Dragana Dujmova u izvedbi Srpskog pozorišta „Joakim Vujić” iz Budimpešte; 5. musical Kapj el! (Zgrabi me!) Neila Simona i Marvinna Hamlisha i 6. Black comedy Petera Shaffera kazališta „Ljetnjih ferija” iz Segedina; 12. Boccacciov Decameron u izvedbi Mađarskog narodnog kazališta „Illyés Gyula” iz Beregszásza, te 19. Edith és Marlene Éve Pataki kazališta Sjevera „Harag György” iz rumunjskog grada Szatmárnémet (Satu Mare).

Sve predstave počinju u 20 sati i 30 minuta, a ulaznice se mogu kupiti (naručiti) na blagajni ispod Gradske kuće (od 9 do 14 i od 17 do 20 sati) ili na Paliću na dan predstave na blagajni Ljetnje pozornice od 16.30 do 20.30 sati. Cijene ulaznica razvrstane su po mjestima: I. (od I. do VIII. reda) 10, II. (od IX. do XVI.) 8 i III. (od IX. do XVI.) 6 dinara. Kako je na konferenciji za novinstvo rekao Zoltán Siflis, prijevoz će iz okolnih mjesta do Subotice biti organiziran, kao i prijevoz šinobusom do Palića. Za sve bliže informacije Organizator upućuje na telefon: 39-192 ili na adresu: kazalište „Kosztolányi Dezső”, Age Mamužića 13, Subotica. Glavni pokrovitelj Palićkih ljetnjih kazališnih večeri je Skupština općine Subotica.

(z. r.)

kut

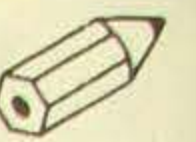
Princip dobrog

U svijetu je 50. obljetnica pobjede nad fašizmom prošla u znaku pomirenja, ali ne i izjednačavanja žrtve i krvnika. Kod nas podjele kao da su sve izraženije. Još ne možemo shvatiti da između života i smrti ne smije dominirati princip borbe dobra i zla.

Povećavajući zlo, mislimo da pobjeđuje dobro. Dobro nije rezultat borbe nego stvar opredjeljenja pojedinca za život s drugima.

Shvatit ćemo, ali će tada život možda biti nešto drugo.

Vojislav Sekelj

Mitriću smeta Subotica

O Subotici se javno može govoriti na različite načine. Uostalom, kao i o svakome gradu ili pojavi. Pristup izboru teme, te njena prezentacija višestruko je određena, ali nalazimo da ona u svakom slučaju treba imati dimenziju elementarne odgovornosti i bar malu dimenziju ljudskosti.

Čitajući tekst objavljen u „Večernjim novostima” od autora M. Mitrića naslovljen „Kasi smetaju pobjednici” uz najbolje namjere nismo mogli naći ni odgovornosti, niti ljudskosti. Tekst pisan u povodu 50. obljetnice obilježavanja pobjede nad fašizmom o gradu i suživotu ne govori ništa, odnosno u tom ništa može se naći masa proizvoljnosti i potreba da se grad i općinsko rukovodstvo široj javnosti predstavi u što crnjem svjetlu.

Okomio se gospodin M. Mitrić na gradonačelnika najtežim topništvo, a u novinarstvu bi to moglo biti neistina kao rezultat bolesne mašte. Za Mitrića Subotica ima kontroverznog gradonačelnika, a kontroverza Kase je određena novinarskom nemoćnom konstrukcijom. Pa piše da je gradonačelnik bio protiv da se kraj spomenika Žrtvama fašizma izvede počasni plotun, „jer će pucnji navodno uznemiriti građane, zatim je tražio da se pozivnice pored srpskog i mađarskog, štampaju i 'hrvatskim' jezikom, kao i to da se kod pripremanja recitala koriste mađarski i hrvatski pesnici”. Spočitava novinar da je gospodin Kasa bio i protiv govora general-potpukovnika Milisava Nikića, te da će „umesto njega građanima Subotice na srpskom, mađarskom i 'hrvatskom' jeziku govoriti Jožef Kasa!”. Ne zna se iz kojih izvora je novinar došao do ovih optužujućih podataka. Počasni plotun je bio, general-potpukovnik Nikić je govorio, a gradonačelnik se obratio građanima na srpskom i mađarskom jeziku. Znači nije govorio i na hrvatskom i nije inzistirao na onomu što mu novinar imputira. Smeta Mitriću hrvatski jezik, stoga ga i stavlja pod navodnike – kao nepostojeći. Uostalom, gradonačelnik kada je tražio da se pozivnice štampaju i na hrvatskom, ako je tražio, inzistirao je da se poštuje Statut Općine, gdje je zapisano i us-

vojeno da je i hrvatski jezik, pored srpskog i mađarskog, službeni. Što se Općina i druge demokratske snage u gradu i državi za provedbu ove odluke (pa i za priznanje prava hrvatskoj nacionalnoj manjini) ne zalažu dovoljno drugo je pitanje. Podmeće gospodin Mitrić gradonačelniku da je ukinuo 10. oktobar, Dan oslobođenja Subotice. „Umesto ovog” – kaže Mitrić – „Kasa je u Statut opštine uneo da se slavi 22. januar 1779. godine, datum kada je austro-ugarska carica Marija Terezija uvećala građanska prava katolicima, a pravoslavce i Jevreje proterala u pustare”(ništa Kasa nije ukinuo, niti u Statut uneo – Statut nije karmić – 10. oktobar je i dalje dan oslobođenja Subotice, a 1. septembar je Dan grada, a ne 22. januar kako Mitrić brka, a iza toga stoji demokratska odluka odbornika).

Na tragu svoga razmišljanja novinar „Večernjih novosti” jugoslavesku javnost upoznaje i s činjenicom da je Kasa u Subotici podigao i spomenik „Ptica slomljenih krila”, navodno „u znak sećanja na mađarske 'žrtve' od partizana pred kraj Drugog svetskog rata, a u stvari je reč o spomeniku fašistima i saradnicima okupatora”. Kao krunu, na kraju teksta, da bi javnost shvatila pod kakvom to „tiranijom” žive građani Subotice Mitrić završava tekst: „U kontekstu ovih zbivanja oglasio se i Olajoš Nađ Mikloš, predsednik subotičkog Komiteta SKJ porukom: 'Ne dajmo da fašizam slavi pobjedu nad fašizmom.'”.

Kome je u ovome trenutku, a u povodu 50. obljetnice pobjede nad fašizmom potrebna ovakva slika Subotice? Tko se u ovome gradu demokratskim metodama zalaže za suživot, a tko nam želi nametnuti fašistički image poznato je samo M. Mitriću

U Subotici Dan pobjede nad fašizmom nisu slavili fašisti nego njihovi demokratski opredijeljeni građani. Što to M. Mitrić ne može shvatiti može biti njegov osobni problem. Ali, o gradu bi morao odgovornije pisati. Pa ako želi i na „hrvatskom”. Ali on hrvatski ne samo da stavlja pod navodnike, već ga vjerojatno automatski poklapa odrednicom fašizma.

Vojislav Sekelj

Dva pristupa istom mjestu

(nastavak sa str. 1.)

Pored ovih, još dvije stvari zaslužuju pozornost. Prigodom polaganja vijenaca nedaleko spomenika Žrtvama fašizma parkiran je auto banjalučke registracije na čijoj se haubi nalazio zalijepljen uginuo golub s raširenim krilima. Tek da se zna da ima i drugačijih mišljenja o pojmu pobjede. I opomene radi. Druga je stvar upadljiv pritisak glede upotrebe „hrvatskog” jezika (Mitrićev tekst) dijela (režimu odanih) medija i popustljivosti lokalne samouprave kod provedbe ovog pitanja, iako je još u studenome 1993. hrvatski, pored srpskog i mađarskog, uveden kao zvanični jezik na teritoriju naše općine. Tako je i program proslave, ali i pano na Trgu slobode bio ispisan ćilicom i latinicom na srpskom, te mađarskom jeziku. Od odluke Skupštine (kompromisa radi?) još je jednom ostalo samo mrtvo slovo na papiru. No, možda je kompromis u ovakvoj situaciji i najmudrije rješenje, jer je očito da su se na ovom skupu silom prilika našle dvije različite ideologije, a posljedice dolivanja ulja na vatru znane su nam svima. Međutim, nužno se nameće pitanje čemu onda inzistiranje na nečemu što još nije realno ostvarivo?

Zlatko Romić

Žig broj 23

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeve 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D. O. O. za novinsko-izdavačku djelatnost

„Új Hét Nap” Lapkiadó Kft.,
Subotica – Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:
Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko

Romić, Ivan Rudinski, Dragan

Vidaković i Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus”, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 od

25. travnja 1994. godine

„Žig” izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet,

Subotica 46600-603-5-3301,

„Új Hét Nap” – za „Žig”

Šta da Vam kažem

Neko, ipak, laže!

Već smo zaboravili vreme kada smo bili svrstani po „grupama” i kada smo po tanovima ativali bakine „lampaše”, a po pijacama kupovali sveće. Prošlo je već skoro pola godine od kada smo se iznenađeno oslobodili mraka, a „porast nivoa Dunava”, kako nas je obavestila Elektroprivreda Srbije, ukinuo je i restrikciju struje.

U vreme najvećeg mraka i svakodnevnih havarija šušalo se da je nemoguće da Srbija nema dovoljno struje, već da se ona izvozi. Prvaci opozicionih stranaka koristili su restrikciju električne energije da bi psovanjem i „pljuvanjem” po režimu zaradili koji politički poen, na šta su prozvani samo odmahivali rukom tvrdeći da struje nemamo, a izvoz je totalna – laž.

Tako je bilo u vreme najvećeg mraka kada su i potrošači nemilice strujom grejali stanove (jer im je to bilo jeftinije od drva i uglja), pa je i razumljiva povećana potrošnja. Ali pre desetak dana jedan je dokaz izvozu struje ipak, izašao na videlo. Njega (dokaz) je ponudila mrska opozicija – a ko bi drugi. Dakle, potpredsednik Demokratske stranke Srbije dr Vladan Batić prezentirao je, kako kaže, corpus delicti, da se struja izvozila. On je pribavio i fakturu koju je Elektroprivreda Srbije poslala češkoj firmi Vistava Dolu Ltd iz Stonove-Karvina. Iz faksimila prezentovane fakture vidljivo je da češka firma EPS-u treba da isplati iznos od 167.644,60 američkih dolara. Ukupno je isporučeno oko 8.000.000 Kw po ceni od 2,1 cent po kilovatu što je ne samo ispod svetske cene, nego i ispod cene koju mi plaćamo.

Dr Vladan Batić pribavio je čak i fotokopije prijave izvoznog carinjenja, kao i saglasnost Narodne banke Srbije da se obavi ovaj spolnotrgovinski posao. Saglasnost (zanimljivo) nosi datum 22. decembra 1994. kada je u Skupštini Srbije jedan od visokih funkcionera izjavio da struja nije izvožena i da se ne izvozi.

Za ovakva ponašanja predstavnika vlasti potpredsednik DSS-a kaže da „u zemljama u kojima se poštuju osnovni demokratski principi, odgovornosti i smenljivosti, vlada koja bi ostavila svoje građane da nedeljama sede u hladnoći i mraku, odmah bi sama podnela ostavku”.

Ako je verovati „predstavniku opozicije” i njegovim fotokopijama dokumenata, struja je izvožena. Ako je verovati predstavnicima EPS-a struja nije izvožena.

Dve istine, bar u ovom slučaju, teško da su postojeće. Neko, ipak, debelo laže, ali od te laži građani Srbije ni sada, ni u vreme restrikcija nisu imali i nemaju nikakve koristi.

Bar ne koristi od samog čina laganja

Milenko Popadić

Subotica – kosmodrom za „velikane”

ZVJEZDANE STAZE

Subotica je izvan svoje krivnje postala kosmodrom za „velikane” najnovije nacionalsocijalističke revolucije i novog „pozorišta u kuće stvaranjem Jugoslovenske udružene levice. Najnoviji putnik na zvezdanim stazama, koje vode u sam vrh političke „elite” Srbije, a time i Jugoslavije, nije nitko drugi do Ljubiša Ristić, (bivši) ravnatelj „Narodnog pozorišta” u Subotici, koji je imenovan za predsednika JUL-a. Nije slučajno što rabimo riječ „imenovan”, jer je poglavarstvo JUL-a formirano odozgor, a što je zajednička karakteristika svih onih koji su se u ovom društvenom sustavu iz Subotice vinuli u nebeske visine, a da tamo nisu dospjeli voljom Subotičana (mada bi ih oni vrlo rado lansirali u orbitu!).

Ljubiša Ristić je pogodna osoba za vođu ljevice, sa svojim upalim obrazima, udubljenim očima i izgledom izglednjela djelatnika na prinudnom dopustu, koji već nešto predugo traje. Njegovo imenovanje nas podsjeća na ulogu negdašnjeg dopredsjednika SAD gospodina Humphryja, koji je imao tugaljivo lice, pa ga je njegov predsjednik slao na ukop umrlih inozemnih dužnosnika da SAD budu dostojno reprezentirane na tužnom zboru.

Stvaratelji JUL-a, međutim, ne koriste Ristića samo kao maskotu za oronulu klasu djelatnika, čak niti kao redatelja niti za pokretača lutaka u dječjem kazalištu. On ne vuče konce, nego je šaptač koji dobije gotov scenarij režiran od drugih.

Ovim ne želimo umanjiti Ristićeve zasluge u velikoj prijeveri pučanstva, jer nije bezazlena njegova uloga u rušenju subotičkog kazališta. Samo smo htjeli ukazati koga sve angažiraju krugovi koji raznim smicalicama žele zadržati vlast.

Ristić, znači, nije komandant nego marioneta na zvezdanim stazama putnika na svesmirskom brodu s nazivom „Ta-ko tre-ba”.

Od značajnih saputnika iz Subotice trebamo spomenuti Radomana Božovića,

doktora gospodarskih znanosti na temu „Društvena svojina u sistemu socijalističkog samoupravljanja”, današnji kapitalist koji se šlepa na partijskim listama i bira na nekim zabitim mjesnim zajednicama, gdje se još na poganski način vjeruje u nacionalsocijalistička božanstva. Poznata osoba, na koju ne treba trošiti riječi.

Njegov adutant iz Subotice je Jovo Radić, ministar za izrabljivanje umirovljenika, koji u stopu prati Božovića od Subotice, preko Novoga Sada do beogradskih orkanskih visova, zahvaljujući sposobnostima vrijednog izvršitelja. Međutim, njegov blijedi lik je sve manje drag umirovljenicima. On je jedan od onih koji su uzeli zalet s nesretnog Ekonomskog fakulteta u Subotici, koji poput meda privlači mnoge momke iz pasivnih krajeva, a oni nakon studija – namjesto da usreće rodno im mjesto – ovdje prodaju rog za svijeću.

U veliku četvorku putnika zvezdanih staza spada i Margit Savović, koja je također došla s plemenitom namjerom da u(ne)sreći ovdašnje Mađare i ostale manjine. Zaista se ponaša kao da je pala s Marsa, bar kada je riječ o njezinu djelovanju ministricice za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Nije bila na ratištu, ali je gluha na detonacije u hrvatskim selima širom Vojvodine. Kao matematičarka ne zna zbrojiti dva i dva u vezi s odredbom ustava i njihove provedbe glede prava nacionalnih manjina. Međutim, bez pogovora je primila na sebe obznanu odluke o protjerivanju međunarodnih promatrača. Univerzalna je! Pred nekoliko dana upetljala se u organiziranje biciklističke utrke između Budimpešte i Beograda. Svojski se na televiziji trudila objasnjavati veliki događaj dok su iza nje stajali stručnjaci i sportski djelatnici smrknuta lica, kao da razmišljaju: „a što će biti ukoliko se prigodom utrke ispostavi da nedostaje jedan kotač”?

Možemo li se nadati da će subotički kosmodrom jednoga dana služiti i u bolje svrhe?

István Valihora

Saopštenje Lige socijaldemokrata Vojvodine**Vojvodansko naličje rata****Déjà vu 1992?**

Liga socijaldemokrata Vojvodine upozorava da je najnovije zaoštavanje u Hrvatskoj ponovo pokrenulo talas potmulih etničkih čišćenja sa teritorija koje kontrolišu pristalice Milana Martića. Najnoviji primer progona građana slovačke nacionalnosti iz Iloka samo su još jedan dokaz da se ratne tenzije sa obe strane fronta u Hrvatskoj obilato koriste za proterivanje političkih neistomišljenika i građana „nepodobnih” nacionalnosti. Ukoliko se ove pojave hitnom akcijom ne zaustave lako je očekivati da će se u Vojvodini početi ponavljati progoni kojima smo već svedočili 1992. godine.

Pozivamo sve građane Vojvodine da se najodlučnije suprostave ovim pojavama, kao i mobilizacijama koje se ponovo događaju u nizu vojvodanskih mesta.

Resor za informisanje LSV, Jelena Krstonošić

Subotička delegacija u posjetu pomoćniku ministra obrazovanja Više od nerazumijevanja

Tročlana delegacija, koju su činili **József Kasza**, prof. dr. **Pál Sántai** i prof. dr. **Mátyás Horváth** boravila je 12. svibnja u Beogradu u posjetu prof. **Milivoju Simonoviću**, pomoćniku ministra obrazovanja. Tema razgovora, koji je trajao više od dva sata, bila je vraćanje obrazovanja budućih učitelja na mađarskom nastavnom jeziku u Suboticu. To je na redovitom briefingu novinarima priopćio gradonačelnik Kasza.

– Uopće nisam zadovoljan rezultatima razgovora, prije svega zbog isključivosti domaćina i neshvaćanja ove problematike. Argument za ovo je da se čitava problematika obrazovanja učitelja na mađarskom stavlja u okvir ukupnog fakultetskog obrazovanja u Republici, te da će se ovo pitanje rješavati u naredne dvije godine. Ja sam ga na to upitao hoće li se ovo pitanje za dvije godine imati na koga odnositi? – izjavio je Kasza.

Prema njegovim riječima posebno ga je uvrijedila izjava pomoćnika ministra da „ne treba da se brinemo za kadrove, jer ih imamo dovoljno”, ali da oni zbog niskih primanja „nisu zainteresirani” za ovaj poziv, te da učiteljima na mađarskom jeziku Općina treba obezbijediti plaće od 2.000 dinara! Takav stav on je okarakterizirao sljedećim riječima: – **To je krajnje cinično i bezobrazno, ne samo od čovjeka koji obnaša tu funkciju, nego i od režima, jer on predstavlja Vladu.**

Na tvrdnju da se prošle godine na Učiteljski fakultet u Somboru za nastavu na mađarskom jeziku upisalo tek 7 studenata Simonović je „arogantno i bezobrazno” odgovorio da im Općina obezbijedi stipendije.

– **Ove izjave očito ukazuju na politiku koja se vodi u odnosu na nacionalne manjine, napose prema Mađarima.** – izjavio je na kraju gradonačelnik.

I prof. dr. **Pál Sántai** se složio s tvrdnjom da se u razgovoru nije osjetila politička dobronamjernost domaćina, a to je obrazložio „opravdanjem” da je Simonović iz redova „tehničke inteligencije”, pa ovo pitanje ili „nije razumio” ili nije htio dati „pravi odgovor”. Iz ovih razloga on je pred goste predočio elaborat racionalizacije visokoškolskih ustanova i sveučilišta na globalnoj razini, a od njih tražio da daju svoj prilog.

– **Mi smo nekoliko puta ponovili da obrazovanje učitelja na mađarskom treba vratiti u Suboticu, ali smo dobili vrlo zamagljene odgovore.**

Nakon svega Sántai tvrdi da će ovo pitanje i dalje držati na dnevnom redu, da su definirani zahtjevi da se u budućnosti utemelji obrazovanje odgajatelja, učitelja i nastavnika na mađarskom jeziku na fakultetskoj razini, te da se dopusti uvoz udžbenika iz Mađarske. Dakle, prema njegovim riječima, Općina je u stanju ispuniti mnoge od traženih uvjeta, ali je pitanje želi li tomu udovoljiti i država?

(z. r.)

Konferencija za tisak OO RDSV Novo Predsjedništvo

Na prvoj sjednici Općinskog odbora, održanoj 4. svibnja, izabrana su dva dopredsjednika: **Đerđi Temunović** i **Mirko Mrđa**, tajnik **Petar Marcikić**, te članovi Predsjedništva: **Stanislava Acin Sigulinski**, **Petar Doroslovački**, **Erzsébet Benčik**, **Pál Sántai**, **József Lipták**, **Bajram Kadišani**, **Gábor Bosznai** i **János Brenner**, koji će obnašati dužnost predsjednika Predsjedništva i glasnogovornika OO RDSV-a, rečeno je na konferenciji za tisak ove stranke 8. svibnja. Svaki je član Predsjedništva ujedno zadužen za rad u pojedinoj Komisiji, koje će sačiniti operativne programe rada po segmentima a na osnovu, na Skupštini usvojenog, programa stranke.

Gospodin Brenner se ogradio od napada nekih ljudi iz DZVM glede usvojenog koncepta RDSV u vezi s rješavanjem problema školstva, čiji je autor dr. Sántai, činjenicom da je potrebitije raditi na podizanju kvalitete nastave u školama, a ne stvaranju jednonacionalne školske mreže, za koju se zalaže DZVM.

Najavljeno veliko povećanje cijena pristojbi prilikom izlaska građana i vozila iz Jugoslavije od strane savezne Vlade, izlikom pokrivanja troškova reklame predstojeće turističke sezone, RDSV je osudio „jer doprinosi povećanju unutrašnje blokade”.

– Time neće biti kažnjeni šverceri, već obični ljudi koji su kupovinom jeftinijih proizvoda, ali isto tako i prodajom svojih, uspjeli preživjeti – rekao je na kraju g. Brenner.

(t. ž.)

PAPO XEPCU

Počeo proces protivu tzv. „Magdine grupe” Prva faza – do 6. lipnja

U Okružnom sudu u Subotici pred Vijećem petorice: **Neven Vukašinić**, glavni sudac i suci porotnici **Marija Knežević**, **Dragan Lakićević**, **Petar Radojčić** i **Kamenko Doroški** u ponedjeljak, 15. svibnja započeo je glavni pretres tzv. „Magdinoj grupi”, osumnjičenoj da su počinili više krivičnih djela razbojništava s ubojstvinama.

Na optuženičkoj klupi nalaze se svi osim prvooptuženog **Marinka Magde**, koji je uhićen u Mađarskoj i nalazi se u tamošnjem zatvoru u Budimpešti. Sudeње se održava u sali za sastanke Okružnog suda i odvija se uz stroge mjere sigurnosti koje su poduzete da se izbjegniju mogući incidenti u sudu i oko njega.

Članovi tzv. „Magdine grupe”, koji se nalaze na optuženičkoj klupi su: **Siniša Petrić**, **Ivan Šinković**, **Aleksandar Šekarić**, **Goran Stavrić**, **Božidar Miljanić**, **Zoran Mácsai**, **Jovan Sredanović**, **Milan Stevanov** (brani se sa slobode), **Vladimir Dragović** (brani se sa slobode) i **Goran Bogdanović**. Osumnjičene brani 13 odvjetnika.

Predviđa se da će proces trajati neprestano do 6. lipnja, kada će se napraviti kraća pauza.

Detalje sa suđenja možete pratiti u novopokrenutom tematskom izdanju informatora „Here”, koji se svakodnevno pojavljuje u prodaji.

Marjanović po drugi puta u našoj sredini Sve će to Vlada po...

Delegacija republičke Vlade na čelu s predsjednikom **Mirkom Marjanovićem** boravila je 16. svibnja u radnom posjetu našem gradu. Nešto ranije no što je protokolom bilo predviđeno predsjednik Marjanović stigao je u Gradsku kuću, gdje ga je u ime Općine primio gradonačelnik **József Kasza**.

Predsjednik Skupštine općine je Marjanovića prvo upoznao s gospodarskom situacijom u gradu rekavši da ona nije ništa ošija u odnosu na ostale sredine. Ipak, i u ovoj situaciji završen je kanal koji spaja Palić i Tisom (u čemu je Općina sudjelovala s 10% sredstava), a od Republike je zatražio da za izgradnju zatvorenog bazena u gradu obezbijedi 50% predračunske vrijednosti, kao i za pomoć 55% završene autoceste od Kelebije do Subotice. Jedna od ključnih tema u gradu o kojoj je Kasa govorio bilo je kazalište. Spomenuo je nedavni dogovor s ministricom kulture Nadom Popović Perišić da Ristić napusti zgradu kazališta, a da će Općina i Republika u njejoj rekonstrukciji sudjelovati u srazmjeri 50:50%, ali i da je za 10 godina, koliko je Ristić u subotičkom kazalištu, zgrada gotovo uništena, te da bi potvrdna odluka Vlade o dogovoru s ministricom umnogome stišala politički naboj koji u gradu zbog kazališta vlada. Gradonačelnik je, glede odnosa državnih medija prema Subotici rekao:

– **Nezadovoljni smo zbog medijskog pritiska na Suboticu. Od 1990. Subotica doživljava neviđeni medijski pritisak. Ona to nije zaslužila niti svojim tolerantnim načinom življenja, niti bilo čim drugim. Molim vas da pogledate što je tomu uzrok. Ako je Subotica oporbeni grad, ona nije neprijatelj ovoj državi, niti je ikada željela biti van Republike.**

U ime Okruga Marjanoviću se obratila gospođa **Đurđa Skenderović**, koja je povoljnom ocijenila skrb šefa Vlade za ovo područje, jer je u kratkom periodu po drugi puta u ovoj sredini. Riječi pohvale uputila je i na adresu Vlade, jer su prioriteta pitanja u poljodjelstvu (opskrba naftom) zadovoljavajuće riješena, a problemi su očitiji kada se zaviri u mašinski park.

I **Ilija Šujica** je, pozdravljajući gosta, spomenuo da se protivu Subotice vodi kampanja putem državnih medija, demantirajući to izjavom da ga za 35 življenja u Subotici kao Srbina nitko nije „mrko pogledao“.

Nakon što je saslušao svoje domaćine Marjanović je rekao da je Vlada svjesna da su u Subotici izuzetno razvijeni međunacionalni odnosi.

– **Za nas je Subotica primjer dobrih međunacionalnih odnosa, i mi vam na tome čestitamo. To je dobro, i naći ćemo načina da vam pomognemo i u pogledu nacionalne i multinacionalne kulture.**

U nastavku izlaganja Marjanović je rekao da Vlada sve čini na oživljenju primarne proizvodnje, a ne primarne emisije, kao i da će Vlada pokušati uskladiti aktualne razlike u paritetu cijena. Na kraju je domaćinima uputio poziv kada se god pojavi neki problem kojega je potrebno rješavati na repub-

ličkoj razini riječima da su njihova vrata (Vlade) „uvijek otvorena“.

Nakon ovog susreta gosti su posjetili „Vet-zavod“, bili na otvorenju kanala Tisa-Palić, te razgovarali s predstavnicima „Severa“ i „Yucoma“ u Tavankutu. Kolika je važnost ovom susretu data najbolje svjedoči činjenica da su gosti došli „u najboljem sastavu“, a činili su ga: **Slobodan Unković** i **Ratko Marković**, dopredsjednici, **Ivko Đonović**, ministar poljoprivrede; **Aleksa Jokić**, ministar prometa i veza; **Goran Milićević**, šef Kabineta i **Boško Petrošević**, predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine. (z. r.)

Marjanović i Kasza u kazalištu Ristić u komediji zabune

Na opće iznenađenje novinara i prisutnih gostiju u kafiću YU-fest, mimo zakazanog protokola, gradonačelnik **József Kasza** odveo je **Mirka Marjanovića** u zgradu Narodnog pozorišta – Népszínháza i pokazao mu što je (pre)ostalo od unutrašnjosti zgrade koju je pred deset godina preuzeo **Ljubiša Ristić**, „revanširajući“ se tako gostu na ranijem dolasku. I sam Ristić nije očekivao ovaj posjet, jer se pojavio tek kada su gosti razgledali popriličan dio interijera, ne dočekavši tako (kako priliči prvom čovjeku ideje JUL-a) svog bliskog ideološkog funkcionara.

MIKI
samostalna
vodoinstalaterska radnja

da sve teče kako treba

Šarčević Miroslav
vodoinstalatser

Primamo sve radove na vodovodnim instalacijama kao i održavanje istih... po zahtevu stranke od 8,00-16,00 časova

kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

RDSV, GPS i LSV o Radiju Jedan urednik za sve

Neposredno pred početak skupštinskog zasjedanja, zakazanog za 22. svibnja, subotički reformisti sazvali su 17. svibnja konferenciju za noivnstvo.

Novinarima je **János Brenner** podijelio priopćenje glede problematike Radio Subotice, a što će na dnevnom redu biti i na ovoj skupštini. Kao potpisnici pojavili su se RDSV i GPS „Golubovi Subotice“, a priključila im se OO LSV.

Najopširniji u izlaganju stavova potpisnika bio je **Mirko Bajić**, odbornik u Skupštini općine, koji je rekao da će podržati ponudeni koncept za skupštinsku raspravu, jer, prema Bajiću, takav koncept „spašava Radio“. Naime, riječ je o tomu

Posljednja ovogodišnja „Agora“ Budućnost tribine pod znakom pitanja?

Nažalost, posljednja tribina „Agore“, održana 6. svibnja, pokazala se kao najslabija. Ne zbog izbora teme niti kvalitete izlaganja, nego upravo stoga što svaka od tri teme zaslužuje da se pojavi kao zasebna cjelina. Ovako su, pored diskutana, čak i predavači bili na mukama držati se samo jedne.

No, podimo redom. Kao uvodničari pojavili su se **Sreten Vujović**, profesor Filozofskog fakulteta u Beogradu, s temom „Subotička Agora“; dr. **László Laki**, profesor na Ekonomskom fakultetu u Subotici, koji je govorio o gradu; te dosadašnji voditelj „Agore“, novinar „Subotičkih novina“ **Ljubomir Đorđević** kao autor knjige „Subotica“ posvećenoj upravo dvama prethodnim ciklusima ove tribine.

Profesor Vujović se i na tribini pojavio kao recenzent Đorđevićeve knjige, rekavši za nju da predstavlja značajan doprinos gradu. Pošto agora etimološki simbolizira autonomnost i nezavisnost, nije čudno što je u Subotici nastala ovakva institucija kao odraz nezadovoljstva građana klasičnim političkim organizacijama. Prema njemu, na ovakvim se mjestima njeguje oporbena politička kultura i uspostavlja most između političke države i civilnog društva.

Profesor Laki primjetio je da gradsko okruženje od pojedinca zahtijeva mnogo veću svjesnost i samostalnost kod donošenja odluka, što je uvjetovano češćim promjenama unutrašnjih i vanjskih stimulansa. Stoga duhovni život pojedinca u gradu postaje složeniji i zasniva se više na razumu nego li na emocijama.

Autor knjige „Subotica“ **Ljubomir Đorđević** rekao je da su u knjizi pohranjeni podaci tko je što govorio u vrijeme rata, mržnje, inflacije... posebno ističući da nas različitosti obogaćuju, a ne suprotno. Vrijednost „Agore“ je u tomu što se sve to postiglo ne izbjegavajući nego upravo inzistirajući na ključnim pitanjima vezanim za ovaj grad.

U diskusiji je najviše riječi bilo iskazano na račun „Agore“; o njezinoj vrijednosti i budućnosti. Prevladala su dva osnovna mišljenja. Prema jednom, „Agora“ i pored nesumnjivo dobrih namjera nije uspjela animirati širi krug ljudi, napose mlade, pa je i njezina budućnost neizvjesna što se rezultata tiče. S druge strane, bilo je i mišljenja da populizam ovakvih tribina možda i nije najbitnija odrednica, jer je u povijesti mnoštvo primjera da je kvaliteta ideje, ma kako malobrojna bila i utopistički izgledala, izdržala test vremena i pokazala se dominantnom. Naravno, bilo je riječi i o Đorđevićevoj knjizi, kao i o pojmu grada, ali je ograničeno vrijeme diskusije i širina tema prisutne sputavala u izlaganju. (z. r.)

da se i GPS zalaže za uspostavu jedne redakcije s jednim urednikom, u kojoj bi se čitale vijesti na jezicima kojima ljudi u Subotici komuniciraju. Ovakvo stajalište izazvalo je kod novinara nedoumicu glede brojnosti jezika i njihovog normativnog definiranja, kao i pitanje (novinarka „Dana“) hoće li u tom slučaju prevodilačka služba biti brojnija od novinara? Novinarka Radio Subotice zapitala je li ovakav stav tročlane koalicije glede ovog pitanja zapravo približavanje vladajućoj koaliciji koja gura ovaj projekt?

U čitavom barazu pitanja Bajić je odgovorio da oni ne zastupaju stav da Radio treba da bude partijski, nego da će se ovakvim konceptom izbjeći podjela grada tako što će u određeno vrijeme dio subotičke populacije slušati informacije na svom jeziku. (z. r.)

Veco Katančić, prvoborac iz Subotice

DOPRINOS ANTIFAŠISTIČKOJ BORBI

• Mir je najveća vrijednost i on se i danas mora očuvati.

• Trudio sam se da se prema ljudima ne obraćam kao vojnik, nego kao čovjek.

Sudionici smo vremena u kojemu, na žalost, jedan rat traje u našoj neposrednoj blizini, i njegove tragične posljedice se osjećaju, a proslavlja se 50 godina od svršetka jednog drugog, istina većeg rata. U njegovom uspješnom svršetku značajni doprinos dali su mnogi naši sugrađani. Neki su to platili i svojim životom. Neka im je vječna slava i mir. Drugi, koji su ostali živi, s ponosom su proslavili obljetnicu jer su svojom aktivnošću tome doprinijeli. Slučaj je to i s Vecom Katančićem, čovjekom koji je četiri godine proveo u pokretu otpora.

Razgovarati s njime, a da se pri tome ne javi osjećaj strahopoštovanja čini se nemogućim. Jer, četiri godine živog iskušavanja svega što donosi rat u vidu straha, neizvjesnosti, gladi, nebrojenih životnih opasnosti, ranjavanja i pri tomu sačuvati mir i blagu vedrinu koju ima djeluje zadivljujuće. S takvim neuobičajenim osjećajem započinjemo s ovim razboritim, nenaumljivim, tihim i skromnim čovjekom razgovarati o ratu, motivima njegova angažiranja, o Subotičanima u ratu...

Rođeni ste u Subotici?

V. K.: Jeste. Rodio sam se u Subotici u kojoj sam proveo dio svoje mladosti. Poslije završene gimnazije zaposlio sam se kao službenik u Gradskoj kući. Već kao srednjoškolac, a i poslije završene škole bio sam uključen u društvene i kulturne organizacije u gradu kao što su Bunjevačko momačko kolo, gdje sam bio i član uprave, zatim učio sam svirati u tamburaškom orkestru, gdje je podučavao Pere Tumbas-Hajo, a pjevao sam i u pjevačkom društvu „Neven“, koji je u ono doba bilo jedno od najjačih pjevačkih društava ne samo u Subotici, nego i šire.

Od samog početka u pokretu otpora

Kako ste "dospjeli" u pokret otpora?

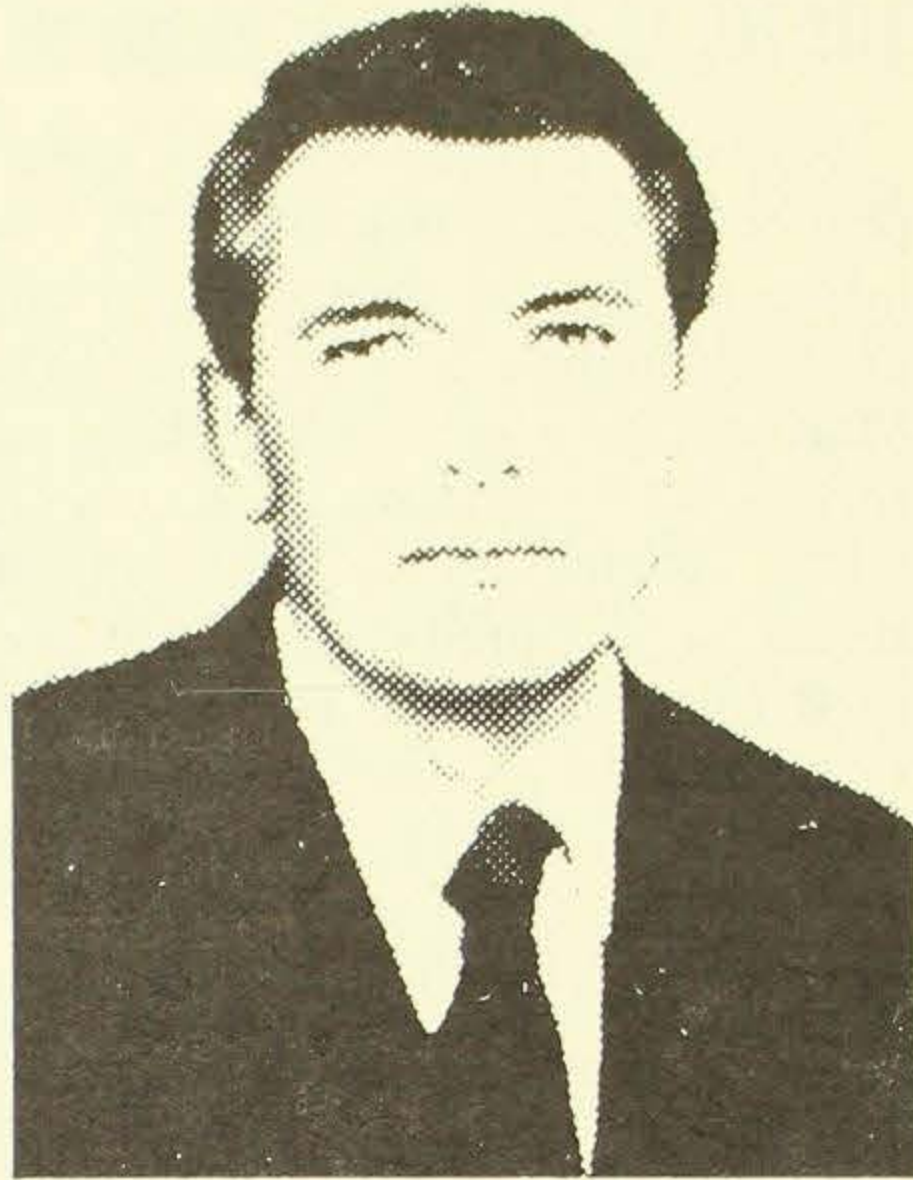
V. K.: Doživio sam okupaciju u Subotici. Bio sam među onim građanima koji su izgubili neki oblik lične slobode. Bio sam otpušten s posla gradskog službenika. Također sam često bio vrijedan kao Hrvat-Bunjevac. I tada, 1941. godine, sam pristupio pokretu otpora, koji je onda već postojao, u Subotici. Suradivao sam s ing. Gezom Babijanovićem i drugima. Doznajući da sam pod paskom policije mađarskih okupacijskih vlasti saopćeno mi je da je najbolje da napustim Suboticu. To sam i učinio. Još da napomenem da sam preko Geze Babijanovića upoznao Slavka Kekića, koji je bio iz ovih krajeva, ali je živio u Zagrebu i tamo bio član pokreta otpora i član Komiteta. Poslije napada Njemačke na SSSR, odlučio sam otići u Zagreb i tamo se priključiti pokretu otpora. Tamo me je prihvatio Slavko Kekić i povezoao sa zagrebačkim pokretom otpora koji je u ono doba bio jedan od najrazvijenijih pokreta otpora.

Je li u Zagrebu bilo još Subotičana u pokretu otpora?

V. K.: Kako da ne. U Zagrebu sam suradivao sa Šandorkićem koji je bio iz Subotice. Tamo su bili Cigo Vujković i Blaško Sudarević. Njegovu suprugu (Blaškovu), Matildu, rođenu Vuković, koja je isto tako bila iz Subotice, koju su ustaše strijeljali zato što je bila članica pokreta.

Dokle ste se zadržali u Zagrebu?

V. K.: Do početka 1942. godine, kada

Veco Katančić

sam prešao u Žumberak i tamo se priključio jednoj partizanskoj jedinici. Ona je vremenom prerasla u odred. Zbog vrlo važnog geostrateškog položaja Žumberka i njegove okolice, neprijatelju je bio cilj da tamo pokret uguši, i moram kazati da smo vodili gotovo svakodnevne borbe. U Žumberku sam ostao do 1. studenoga 1943. godine. Tada je, poslije ofenzive koju je vodila 13. proleterska hrvatska brigada, ona ušla u sastav 1. proleterske divizije i prešla na prostore Bosne i Hercegovine.

Vaš boravak u Bosni i Hercegovini je bio do svršetka rata?

V. K.: Ne. Jer jedinice kojima sam pripadao često su vodile borbe i u drugim krajevima, pa smo se tako našli u borbama čas u Lici, čas na Kordunu. U posljednjim borbama za oslobođenje sudjelovao sam u oslobađanju Ilirske Bistrice, Pule i Rijeke, a 15. svibnja, nakon pada Trsta, kod mjesta Tomaj i Sveti Križ moja jedinica je završila borbene aktivnosti. Iz rata sam izišao u činu kapetana prve klase. Za sudjelovanje u ratu i izgradnji armije dobio sam više odlikovanja, kao npr.: Orden zasluge za narod sa srebrnom zvijezdom, Orden za hrabrost, Orden za vojne zasluge, Orden Narodne Armije sa srebrnom zvijezdom, Orden za vojne zasluge sa zlatnim Mačevima, kao i s dva strana odlikovanja.

Zacijelo ste tijekom te četiri godine mnogo propatili. Biste li nam mogli navesti neku posebnost?

V. K.: O pojedinostima ne bih htio govoriti. Općenito, strašan je osjećaj koji se javlja kod čovjeka zbog toga što je stalno u situaciji da ne zna hoće li izići iz određene bitke živ. Osobni doživljaj cijele strahote rata kod svakoga se čovjeka različito pokazivao. U svem tom vihoru čovjek je neki puta bio krut, ali je pazio da svoju ljudskost i dostojanstvo ipak sačuva. Trudio sam se da se prema ljudima, unatoč svemu, ne obraćam kao vojnik, nego kao čovjek.

I kulturni radnik u ratu

Pored sudjelovanja u borbama, jeste li imali i neki drugi vid angažiranja u pokretu otpora?

V. K.: Jesam. Pored toga što sam bio u vojnim jedinicama, bio sam jedno kratko vrijeme komesar centralnog kazališta ZAVNOH-a i delegat na prvom, i jedinom takvom održanom za vrijeme rata, Kongresu kulturnih radnika Hrvatske, koji se održao 1944. godine u Topuskom. Kao što sam na početku već rekao, bavio sam se kulturnim radom i prije rata, a u ratu sam samo to produžio. Ni poslije rata se nisam prestao njome baviti. Između ostalih, i ja sam jedan od osnoivača Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva "Bunjevačko kolo". Za vrijeme rata nismo željeli isključiti rad na kulturnom polju, jer pored toga što smo bili vojnici, bili smo i ljudi i kroz kulturu smo pokušali uljepšati odnose među ljudima. Svjesno smo se borili za pravedan odnos među ljudima, a to nije moglo ići bez kulture. Partizansko kazalište je, recimo, svojom predstavom "Sluga Jernej i njegovo pravo" u pauzama borbe izvodilo tu predstavu po selima i na raznim proslavama. Pored kazališne družine, postojao je i partizanski zbor. Veliki broj kulturnih radnika je bio uključen u ratu na tome radu. Samo da spomenem one najpoznatije: Augustinčić, Prica, Radeuš, Nazor... To, da u jednom ratu koji se vodio ima mjesta i vremena i za kulturu impresioniralo je Ruse, Engleze i Amerikance koji su boravili skupa s nama na slobodnim teritorijima, i koji su tako reći na svakoj našoj priredbi sudjelovali.

Jeste li tijekom boravka u Bosni i Hercegovini, Lici, Kordunu ili Gorskom kotaru susretali Subotičane?

V. K.: Kako da ne. Recimo, kada sam 1943. sudjelovao u borbama oko Žumberka, tamo sam imao priliku upoznati se s Hrvatom-Bunjevcem Đurom Dulićem iz Bajmoka, sada general-poptukovnikom u mirovini, koji je bio kao iskusan borac i rukovodilac komandant XVI. omladinske brigade. On je već 1941. godine uništio neprijateljski tenk u Jugoslaviji. Kao što govore o borbama u ovom dijelu naše zemlje, osjećam da je potrebno reći i to da je Subotičanin Bela Bačić poginuo 1943. godine na jednom ličkom ratištu. Također na teritoriju Banije se borio i Blaško Sudar-

ić. Bilo je i drugih, ali sam nekima od njih, a žalost, zaboravio imena.

Koji su bili Vaši motivi uključivanja u pokret otpora?

V. K.: Kao mlad sam bio zaokupljen naprednim idejama čovječanstva koje su bile protiv onoga što je nosio fašizam. Obespravljeno čovjeka, odvođenje na prinudni rad nedužnih ljudi, spaljivanje sela, bombardiranje gradova, vješanje ljudi na kuke, spaljivanje djece... sve to čovjek nije mogao hladno gledati. Kada sam i osobno doživio na svojoj koži neke od posljedica, odlučio sam se priključiti oružanom otporu protiv tog velikog zla XX. stoljeća. Veliki broj mladih tog vremena bio je prožet takvim osjećanjima, tako da su se oni priključili antifašističkom pokretu otpora. Hoću time reći da su veliki doprinos u cijeloj pobjedi antifašističke koalicije dali svi jugoslavenski narodi.

Veliki doprinos Subotičana

A kako stoji s tim u svezi s narodima koji žive u Subotici?

V. K.: Svakako da su i svi narodi koji uvijek žive dali značajan doprinos jugoslavenskom pokretu otpora. Već je 1941. godine u Subotici dat otpor okupatoru, poslije čega je jedan veliki dio građana bio uhapšen, a njih 17 (15 obješenih i 2 strijeljana) su suđeni na smrt samo zato što nisu prihvatili fašizam. Subotički partizanski odred, kojega je vodio Jovan Mikić-Spartak, gotovo je sam slobodio Suboticu u jesen 1944. Da napomenem i čitav niz partizanskih baza koje su na salašima, napose na Čikeriji, Tavankutu i Kuturovu, organizirali naši ljudi. Subotičani su dali glavni doprinos formiranju i popunjavanju s ljudstvom VIII. vojvodanske udarne brigade i Artireljirskog divizionara. Preko 1.000 mahom mladih ljudi bili su u sastavu ovih jedinica, a njih oko 600 dali su svoje živote u borbama. Sve to govori da je doprinos Subotičana u konačnoj pobjedi nad fašizmom bio velik. Zbog svih strahota rata, zbog tih mladih ljudi koji su dali živote u tim borbama, osjećam i danas, kao građanin Subotice i kao sudionik pokreta otpora, potrebu da naglasim da je mir najveća vrijednost, da se on mora i danas očuvati, jer su sve te velike žrtve bile usmjerene u tom cilju: da rat ne bude sredstvo za rješavanje tako međunarodnih tako i ostalih problema u svijetu.

Stekao se dojam, osobito tijekom ovogodišnje proslave Dana pobjede, da se nekako doprinos Subotičana u antifašističkoj borbi želi umanjiti. Što Vi mislite o tome?

V. K.: O tome ne bih govorio. O tome nekome govore činjenice. Ali mogu to kazati, i to slobodno, da je prema nekim antifašističkim porcima u Subotici učinjena velika nepravda. Recimo, na prijedlog ondašnjeg Općinskog odbora SUBNOR-a, na kojemu sam ja bio na čelu, predloženi su bili za proglašenje za narodnog heroja Matko Vuković, Kizur István i Lazar Nešić, ali zbog razloga formalno-pravne prirode (prijedlog nije stigao na vrijeme) taj prijedlog nije prihvaćen.

Tomislav Žigmanov

Živija... idući

četvrtak!

Kate je moja svast. Ženska i po, čovik i po. U svemu. Moji prijateji me zaje... frkaju da, ako već nisan pri, onda bar sad

kad san u penziji i osta san (a i ona je) mogu isprovat i provjerit ono: svast je slast! Sad?! Nisan ni pri. Eto, mogu se zaklet u ča očete. Pitajte Katu. Pitajte je i je li istina ovo što ću vam sad, u ovoj maloj štoriji, ispričat.

Bilo je to pri tridesetak godin. I više. Petega miseca u godini, pri kraju. Baš ka i sad. U ciloj onoj našoj Prethodnoj, bila je velika fešta. Slavija se rodendan onega našega Najprvega čovika. Ijade i ijade čestitanja i darova je dobija tega dana. Istega dana bija je (i sad je) i rodendan naše Kate. Svoj mali bufet okitila je kako priliči. Zbog Njegovoga, ali i svog rodendana. I -- čekala. Mene i naše prijateje, da jon čestitamo. A nas nima, pa nima. Kasnili smo opravdano: hitan, leteći partiski sastanak. Od muke i jida ča nas nima i ča joj niko nije čestita, naša Kate strusila par rakij. Nas još nima, ona još par. Nas još nima... rakija proradila. Ondar je naša Kate žestoko tresnila šakon o stol, uprla prston u Njegovu (okićenu) sliku na zidu i (sama nan je posli sve ispričala) počela... lajat. I evo ča je Kate Njemu, onako lipo bunjevački skresala u brk:

--Šta je, Joso, smiješ se Kati, a? Tebi svi čestitali, a Kati niko, jel zato? Pa se sad praviš važan, jel? Nisam znala da si taki nikaki. Kad god sam mislila da si čovik na svom mistu. I da si zgodan. Ma kaki. Ti zgodan? Di su mi bile oči. Pogledaj se samo kaki si debo. Baš debo! I to prikoviše! E, moj Joso, ne bi Kata s tobom...

To je rekla Kate. I još. To su čuli svi u bufetu. To su čuli i dvojica ča su uvik na zadatku. Pozvali su maricu.

Mi stigli. Sa letećeg partiskog. Naše Kate nima. Srićon, među nama, njezinin prijatejima bija je i jedan čovik, dobar čovik, i, najvažnije -- važan Drug. Odma je diga slušalicu i onon komen triba reka, da je -- drugarica Kate naš (to jest njijov) čovik, da je ona po njegovu nalogu isto bila na zadatku, da su jon ona dvojica bili sumnjivi i da je Kate nji tila iskušat i provocirat da vidi jesu li oni neprijateji (jerbo su Kati tako z gledali)

Iz penzionerske beležnice

i da -- drugaricu Katu odma pustu. Odma su je pustili. Dovala je marica nazad.

Judi moji! Ništa, ništa vam drugo neću reć, nego da smo oti Katin rodendan proslavljali do ujutro. Do ujutro... trećega dana.

P. S. Kate, znan da čitaš Žig. Znaj, ondar: idućeg četvrtka, dvadeset i petega, eto me, Kate. Da ti čestitan i... tako daje. Neću kasnit. Nima više partiski sastanak. Ni oni leteći. Izletija san iz Partije još odavna, znaš već.

A sirene?

Opet je reć o jednom četvrtku. Nedavnom. Toga dana (četvrtka) širom (i ove) lepe naše otadžbine, bio je dan masovnog okupljanja građana. Uglavnom, zaslugom televizije: objavila je dan i svrhu tog okupljanja. Odziv je bio fantastičan! Više od milion građana, u raznim gradovima, okupilo se na unapred određenim mestima. Isto toliko, ako ne i više, željno i nestrpljivo je čekalo u svojim domovima njihov povratak. Naravno, sa dokazima da su bili na licu mesta.

Da, bio je to četvrtak, 4. maja 1995. Značajan dan, Dan... penzije. Moje mesto okupljanja, tj. čekanja u redu za penziju, bila je zgrada banke u kojoj je nekada bio, a sada više nije -- Komitet. Dugo, strpljivo čekanje. Čekalac ispred mene konačno primi svoju penziju. I, valjda, presrećan što je uopšte doživio taj dan da primi (još jednu) penziju, izljubi nekoliko nas najbližih i veselo svima objavi:

-- Bože, kako sam danas srećan!

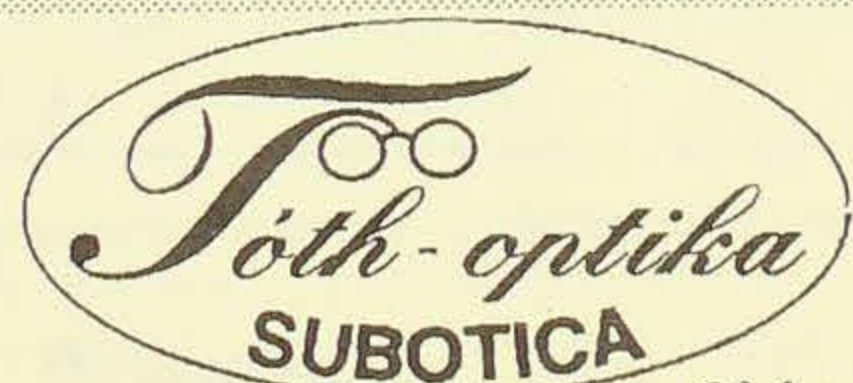
To nije smeo da kaže. Jer, grmnu glas iza njega:

-- Hej, DRUŽE, ne dozvoljavam da se DANAS i u OVOJ ZGRADI bilo ko veseli i objavljuje da je srećan. Znaš li ti, DRUŽE, da je 4. maja hiljadu devetsto osamdesete...?

Svi smo zanemeli. Pretrnuli. Ostali skamenjeni, nepomični. Prostrujalo je u nama: da li je moguće da se opet vraća...? Prepoznali smo Glas, tj. njegovog vlasnika. To je bio glas onog Natprosećnog. Njegova penzija = nekoliko naših prosećnih. Penzija, zaradena tim i takvim glasom. Uglavnom, u ovoj zgradi, ali ne u banci.

Slučajno sam pogledao na bančin časovnik. Bilo je tačno 15 časova i 5 minuta. Oslušnuo sam. Sirene se nisu čule. Zašto? Mogle su tada baš i da se oglase, kada smo već ionako bili u redu za penziju i čekali -- mirno. Skamenjeno. Nepomično. Da li će zbog tog propusta neko (Natprosećnom?) nekoga pozvati na odgovornost?

Marko Subotički

Subotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00
16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme očnog lekara
Radnim danom 17.00-19.00

Okom deteta

„Rata nikad ne doživeo“

U našoj usmenoj narodnoj tradiciji postoje načini na koji se dobre i lepe želje upućuju ili poklanjaju nekome ko je drag. To su tzv. blagoslovi kao npr. „usta ti se pozlatila“ „blago majci koja te rodila“ „svaka te srća pratila“.

U svoj lični kovčežić deca su stavljala i blagoslove dobijene od članova svoje porodice...

„Želim da ti se sveske pozlate“. „Pozlatile ti se ruke“. „Uvek te pratila sreća“. „Niko ti zlo ne naneo“. „Da ti lopov nikad u kuću ne dođe“. „Nikad bolesan ne bio“.

... a i one koje su sami sastavili:

„Da me mama i tata čuvaju i budu uvek pored mene i mog brata“ Vuk (6,6 g. Šumice).

„Rata nikad ne doživeo“ Stevica (7 g. Šumice).

U „Lični kovčežić“ su ušle i „Moje ružne reči“ koje su obično smeštali u posebne odeljke kovčežića. Neka deca ružne reči nisu htela staviti u kovčežić nego su ga ostavila izvan njega „da se ono što je lepo ne bi zarazilo ružnim rečima“ Anamarija (6,9 g.).

Cilj svega ovoga je bio da se deca dovedu do uvida da ružnoća reči potiče od namera vezanih za njih, a ne od samog jezika.

Deca su navodila kome su ponekad uputila ružnu reč, ko je njima uputio, kako su se onda osećali, šta treba uraditi sa ružnim rečima...

„Kada sam ljuta onda govorim ružne reči mojoj drugarici, a ona se tužno oseća i ljuti se na mene“ Tamara (6,9 g.).

„Meni nekad mama kaže bolne reči i reči koje me plaše, nor. ne volim te više; ako se budeš tako ponašala razbiću te o plafon. Ne osećam se dobro kad ih slušam. Bojim se i mislim da me mama zaista više neće voleti“ A. B. (6,9 g. Šumice).

Grupa dece iz objekta „Mandarina“ je zakopala ružne reči u Dudovoj šumi a posle toga vaspitačica je zapazila da su deca mnogo manje upotrebljavala i upućivala drugome ružne reči.

„Ružno govorimo kad psujemo i kad kažemo neke bezobrazne reči“ Andrea (7 g. Mali Bajmok).

„Kad mene mama grdi ne govori ružne reči, ali ja se ipak osećam jadno“ Sanja (7 g. Mali Bajmok).

„Tata često kad uveče dođe kući veoma je ljut i govori ružne reči“.

A da li znate šta treba uraditi sa ružnim rečima? Evo šta deca savetuju:

„Treba ih sakriti, saizdati ih dok kuća nije gotova“ Anamarija (6,9 g. Tolstojeva).

„Treba ih zaključati jer mogu da pobegnju“.

„Ja bih ružne reči odnela sa raketom na Severni pol kod medveda, da bi ih oni zakopali u sneg“ Brigita (7 g. Tolstojeva).

„Poslala bih ih u oblake da bi se pokvasili i raspali“ Stela (7 g. Tolstojeva).

„Dala bih ružne reči pticicama da bi ih odnele u more i bacile u vodu“ Sanela (7 g. Tolstojeva).

„Ružne reči bih bacio a lepe ostavio za uspomenu“ Ervin (6,7 g. Tolstojeva).

„Lepe reči kad izgovorim, one se vraćaju u moju glavu i oteraju ružne reči iz moje glave. Ružne reči se ne vraćaju, one odlete“ Livia (6,6 g. Tolstojeva).

(nastavlja se)

Omladinska nogometna škola na Paliću

Iz vlastite sredine

Već nekoliko godina unazad u „Spartaku“ je sve manje nogometaša iz ove sredine, a kao posledicu toga imamo i položaj ovog tima na tablici u rangu u kojemu se natječe. Stoga je prije godinu dana rođena ideja da u Subotici počne s radom nogometna škola, a čiji bi cilj bio odgoj nogometaša iz vlastite sredine. Ovo su, parafrazirane, riječi gradonačelnika Józsefa Kasze na breefingu 8. svibnja u povodu konferencije za novinstvo koju su održali predstavnici Omladinske nogometne škole na Paliću.

Bivši nogometaš „Partizana“ i „Veleža“, a sadašnji rukovodilac Omladinske nogometne škole Zoran Arsić rekao je da je u Školi zaposleno 16 ljudi koji u ovom momentu rade s oko 500 dječaka na širem području regije. Prema njegovim riječima Škola radi po programu NSJ, a po ugledu na slične na Zapadu planiraju izgradnju nogometnog kampa ili internata za dječake koji ne žive u najbližoj okolici grada. Arsić je posebno istaknuo dobru suradnju i razumijevanje lokalne samouprave, koja ovaj projekt podržava iako se pr(a)vi rezultati mogu očekivati za desetak godina.

Za sada, kao osnivači, rad Škole u odnosu 80:20% participiraju Arsićevo privatno poduzeće i NK „Palić“.

(z. r.)

AUROMETAL

Za djecu i roditelje

Most u ustima

Da, da dobro ste pročitali.

I u ustima se nalaze mostovi! Pravi most je onaj, koji spaja dvije obale rijeke. Stomatološki most ispunjava prazninu koja je nastala među zubima zbog vadenja jednog ili više zubi. To je najbolji nadomjestak izgubljenih zubi, a pričvršćuje se na susjedne zube.

Pomaže nam da ponovno možemo dobro žvakati i da ljepše izgledamo.

Izvađeni zub

Ako zanemarite pravodobno popraviti pokvarene zube ili liječiti bolestan parodont, može vam se dogoditi da ostanete bez nekog zuba ili čak svih.

To ne izgleda baš lijepo, a ne možete ni dobro jesti.

Izgubljeni zubi mogu se nadomjestiti umjetnima, ali ti nisu više kao vaši prirodni.

(Iz knjige Valenta Sabolića „I o tvojim zubima“)

S pjesmom u gostima

Izvedbom uskršnjih pjesama sa svojega repertoara Mješoviti zbor HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta uveličao je nedjeljno slavlje u Maloj Bosni 14. svibnja, nastavljajući tako svoj serijal gostovanja po okolnim župama i mjestima. Toga je dana u malo-bošnjačkoj crkvi Presvetog trojstva, u organizaciji mjesnog župnika vlč. Lazara Novakovića, održano tradicionalno okupljanje bračnih parova koji ove godine slave neku od obljetnica svog zajedničkog života, a koji su se vjenčali u ovoj crkvi. Petnaestak bračnih parova i veći broj župljana, pozdravio je i vlč. Andrija Anišić, župnik iz Subotice, koji je predvodio svetu misu i održao nadahnutu propovijed. Nakon sv. mise mladi pjevači otpjevali su pet uskršnjih pjesama, koje je, što za četveroglasno pjevanje priredila, što sama skladala, zbororavnateljica Nela Skenerović. Visoka razina kvalitete izvedenog programa pokazatelj je njihovog dobrog i dugog rada. Po prvi puta s njima je kao gost nastupio i Bojan Vidas, tenor iz Zemuna.

(lj. k.)

„Šansa“ „United Gamesu“

Nastavljajući tribinu pod nazivom „Šansa“ uredništvo našeg lista pozvalo je šes. gimnazijalaca, sudionika „United Gamesa“, da u utorak, 23. svibnja budu naši gosti.

Tribina počinje u 19 sati u prostorijama „Bunjevačkog kola“. Tomislavu Žiganovu, našem novinaru, predstaviti će se Ivana Ambruš, Adrijana Vojnić Hajduk, Eleonora Fejes, Ágnés Kern, Vesna Ivanković i Vladimir Antić. Sve vas, poštovani čitatelji, srdačno očekujemo.

(Ž)

Iz sportske prošlosti Subotice

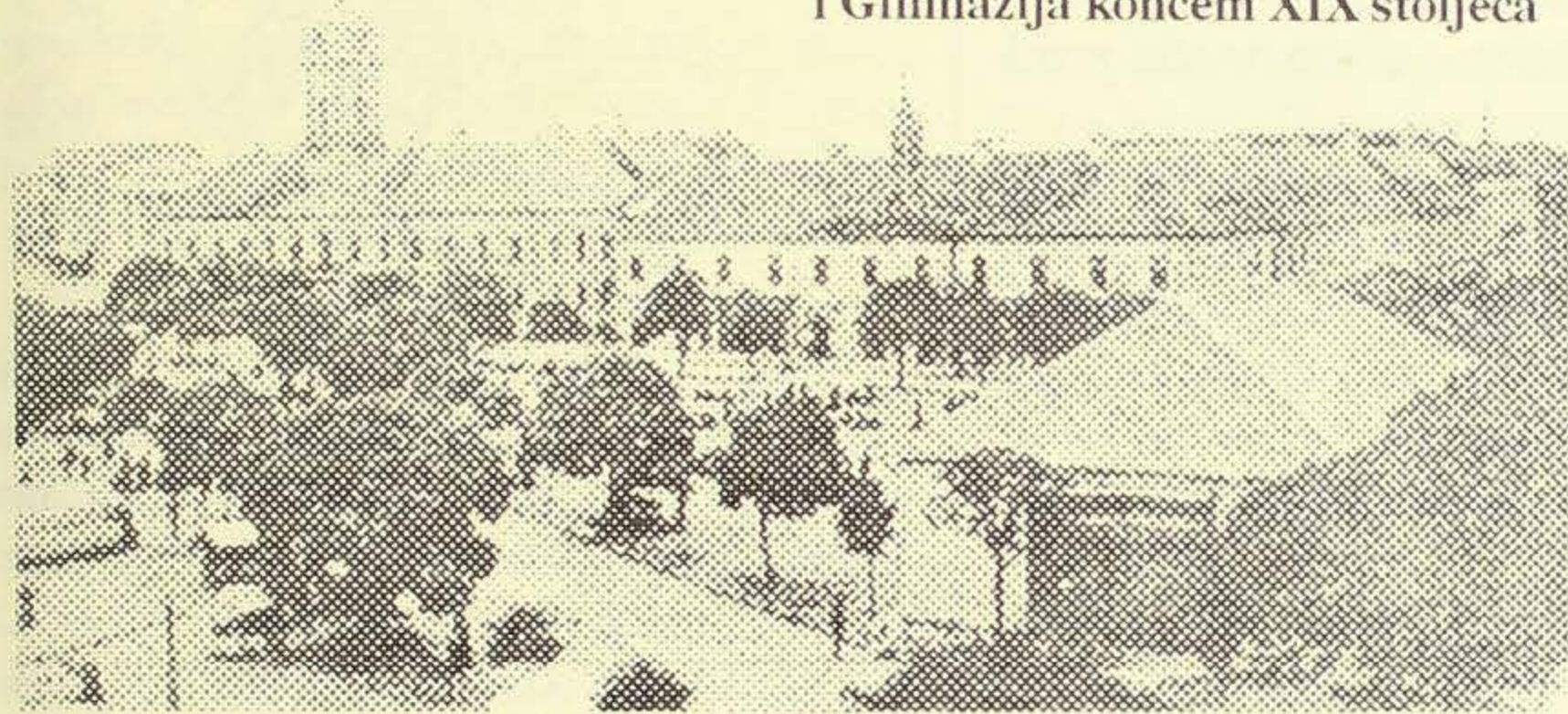
Tjelesni odgoj u gimnaziji

Tijekom XVIII. stoljeća nastala je potreba za osnivanje takve obvezne institucije koja će omogućiti znanje latinskog jezika, koji je bio uvjet daljeg napredovanja obrazovanju. Tako su pored osnovnih, odnosno trivijalnih škola osnovane latinske škole. Skromni počeci vezani su u vrijeme kada grad postaje kameralna varošica, odnosno 1747. godine i time je postavljen osnov današnje gimnazije.

Škola je od 1777. godine počela mijenjati svoj karakter, budući se država počela interesirati za škole. Državna komisija je izradila program školske nastave. Taj program je obio snagom zakona i objavljen je u Beču 1777. godine, kao prva školska pravila. Taj pravilnik je dijelio latinske škole na gramačke škole i gimnazije.

obavezan predmet sa dva sata tjedno. Za učitelja tjelovježbe izabran je István Pap uz godišnju plaću od 100 forinti. U nedostatku dvorane, nastava je mogla otpočeti tek u proljeće 1868. i to van na slobodnom prostoru. Mogla je otpočeti, ali nije! – nedostajao je teren za vježbanje a i stručne sprema nastavnika nije odgovarala propisanim zahtjevima. Gimnazija je tek, nakon 13 godina (1881.) dobila kvalificiranog učitelja tjelovježbe u licu Istvána Benedeka. Dotle su sati tjelovježbe prolazili u igri i to samo u jesenjem i proljetnim mjesecima. Odlaskom Benedeka, 10. siječnja 1890. godine za učitelja tjelovježbe biva postavljen Lajos Vermes poznati sportaš i organizator sportskih aktivnosti u gradu odnosno Paliću. Odlaskom pak Vermesa u Koložsvár, Gradski savjet 1893. godine za učitelja postavlja Nikolu Matkovića poznatog onovremenog sportaša, koji će dugi niz godina predavati ovaj predmet (do 1924.).

Stara Gradska kuća
i Gimnazija koncem XIX stoljeća

Od postanka škole do 1. rujna 1787. godine nastava je bila na latinskom jeziku, a od 1787. na njemačkom, da bi poslije smrti cara Josipa II. latinski jezik ponovo vraćen u školu. Zakonom od 1845. godine uveden je u gimnaziju mađarski kao nastavni jezik.

Predavači u gimnaziji su bili franjevci od osnutka do 1860. godine. Poslije 1860. profesori su svjetovnjaci izuzev predavača vjeronauka. Od školske 1861/62, škola radi kao potpuna gimnazija od osam razreda.

U ovo vrijeme, tjelesni odgoj nije bio obuhvaćen nastavnim programom. Fiskultura je bila još velika nepoznanica. Istina neki istraživači govore o nekoj fizičkoj aktivnosti učenika, međutim to je samo igra i zabava u slobodnim satima.

Pitanje tjelesnog odgoja školske mladeži, dobilo je prioritet u sklopu općih pedagoških reformi 1848. godine. Među reformskim zahtjevima našao se i zahtjev mladeži za osnivanje tjelovježbačkih udruženja. Zagovornici reformi poduzimali su važne korake za uvođenje općeg tjelesnog odgoja u škole. Tako je na prvom kongresu pedagoga održanom u srpnju 1848. godine prvi put donešen nastavni program po kojem tjelesni odgoj postaje obaveznim predmetom od zabavišta do visokih škola. Međutim ova važna kongresna odluka u subotičkim školama realizirana je tek nakon punih 20 godina.

Kako vidimo, tjelesni odgoj u subotičkim školama nije odmah našao svoje mjesto. Istina, u gimnaziji za školsku 1867/68 u nastavni program uvršten je tjelesni odgoj kao

Vrijedno je napomenuti da se 80-tih godina prošlog stoljeća broj učenika u gimnaziji stalno uvećavao. Ovome je postojao razlog: u gradu drugih srednjih škola sem gimnazije nije bilo.

Tjelesni odgoj i sport dobijao je sve više pristaša. Mladež ga je oduševljeno prihvatila. Ineresiranje je ubrzo prerاسlo okvire školskih sati, pa mnogi traže mogućnost bavljenja sportom van škole u školskim društvima. Nesumnjivo da je uvođenje obavezne nastave tjelesnog odgoja u škole učinilo pozitivnu uslugu na sam razvoj sportskog života u gradu.

Program tjelesnog odgoja obuhvatao je: proste vježbe, vježbe na spravama, pojedine atletske discipline, hrvanje, igre s loptom i osnovne vježbe iz domobranskih pravila. Počev od 1895. godine svake godine na Paliću u mjesecu lipnju održavao se sportski dan. Tog dana organizirana su sportska natjecanja za prvenstvo škole u raznim sportskim disciplinama, pod rukovodstvom i u organizaciji neumornog učitelja Nikole Matkovića.

Jedan izuzetan sportski događaj vrijedan je posebne pažnje. Na prvom srednjoškolskom prvenstvu Mađarske u sportskoj gimnastici, održanom u Budimpešti 26. i 27. svibnja 1901. godine, izabrana ekipa prof. Nikole Matkovića u konkurenciji 83 školske reprezentacije osvojila je prvo mjesto. Za ovaj uspjeh uručena im je prva nagrada Ministarstva vjera i prosvjete, kao i prelani trofej istog ministarstva. Pored ovih trofeja, reprezentativci su osvojili još 29 kolajni.

Nema sumnje, da će ovaj uspjeh izabranika gimnazije, kao i udio njihovog učitelja Nikole Matkovića ostati trajne uspomena u povijesti ove škole.

Ante Zomborčević

Priče o gradu

Zgrada Pozorišta

Ove godine naš grad slavi još jedan „jubilej“, a to je dolazak Ljubiše Ristića--Ljuše na čelo „Narodnog pozorišta--Népszínháza“. To je i početak „rasturanja“ pozorišta kao institucije, a i same zgrade pozorišta, pa mislim da je ovo i prilika da se kaže nešto i o samoj pozorišnoj zgradi.

Najstarija pozorišna zgrada u kojoj se kontinualno održavaju predstave u sadašnjoj, ali i u bivšoj Jugoslaviji je zgrada Narodnog pozorišta--Népszínház u Subotici. Zgradu je 1845. projektovao gradski inženjer Janoš Skultei (Szkultey János). Kamen temeljac je položen 1848. i zgrada je počela da „raste“. Ali kada je 1848. u Mađarskoj izbila revolucija, izgradnja je prekinuta. Nakon sloma revolucije Bachov teroristički režim htelo je da, na već izgrađenim temeljima, podigne kasarnu, verovatno da nepoćudnim građanima Subotice, koji su aktivno učestvovali u revoluciji, pokaže ko je „gazda u gradu“. Zamislite podići kasarnu u centru slobodnog kraljevskog grada. Srećom, brzo je preovladao zdrav um, i nastavljena je izgradnja 1853. prvo hotelsko-gostioničarskog dela, a 1854. i pozorišnog dela. Hotel se zvao „Szálloda Pest városához“ i taj natpis je krasio glavnu fasadu zgrade sve do 1918. godine. Iz toga se vidi da je deo zgrade gde je bila gostionica bila važnija za grad, nego samo pozorište. Inače, i gostionica i pozorište su bili u vlasništvu grada, koja je te prostore izdavala u zakup. Razni pozorišni direktori, gledajući svoje lične interese dovodili su cele pozorišne trupe, ili su ih sami stvarali. Rizik je bio njihov. Kopčica između Grada i pozorišnih direktora bio je Savet, koji je biran i oko ostalih poslova oko pozorišta (prilikom investiranja ili rekonstrukcije npr.). Velika balska dvorana bila je tamo gde je danas mala scena, a tamo gde danas deluje knjižara i bife, bila je kafana. Ulaz u pozorište bio je tada iz ulice, to jest sa nekadašnjeg Senčanskog puta, koji je išao trasom današnje Šenoine ulice. Pozorišni deo zgrade je izgoreo u požaru 1915. Tada je na brzinu scena prebačena u balsku dvoranu, i tako je ostalo sve do poslednje rekonstrukcije kada je pretvorena u jedan jedinstveni multifunkcionalni prostor. Na mestu izgorelog dela 1926/27. podignuta je prvenstveno bioskopska sala! u koju su dolazili gostovati pozorišta iz Novog Sada, Splita i Osijeka. Predstave na mađarskom jeziku nisu održavane u zgradi pozorišta- bioskopa. Prva predstava u pozorištu odigrana je na mađarskom jeziku, a nakon osnutka Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu 1861. ono već 1862. gostuje Subotici i svake godine SNP je gostovalo 20 puta godišnje u Subotici. Pitanje: u poslednjih deset godina otkad „vlada“ Ristić, koliko puta je gostovao SNP ili druga pozorišta iz Beograda u Subotici ukupno?

(Nastavak priče sledi)

Szabó Zsombor, arhitekta

Naš izbor:

Na sagu, buljeći u sebe

Kakva svečanost

Jedan po jedan svi me napustili

Najteže je bilo s onim zadnjima

Toliko su patili zbog sebe

Zatim me ostavila električna sijalica,

raspored stvari, na kraju sjećanje

Jedan poniženi svijet nadošlo je sulud

od slobode

A ja, odviše uzvišen da bih vladao

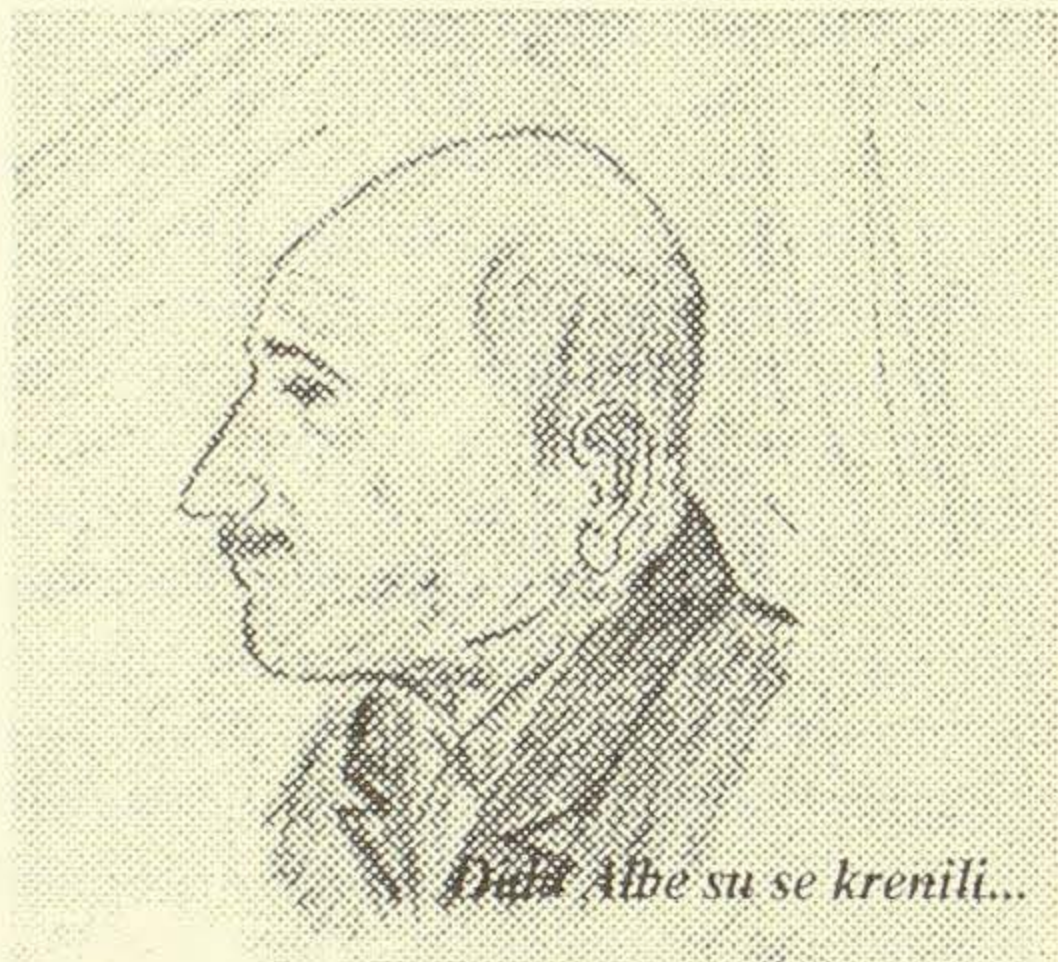
Savih se na sagu, buljeći u sebe

Slavko Mihalić

PRVI BUNJEVAČKI IMENOSLOV II.

5. U "Imenoslovu" je prisutan i problem bunjevačkih "mesta". Doista je teško smatrati Bačku Topolu, Budim, Segedin, Siget, "Stoni Beograd", Ludoš, Sentu, neke kvartove suvremene Budimpešte itd. -- "bunjevačkim mestima". Neka od ovih mjesta mogu biti samo manje ili više i bunjevačka, dok se druga doista vrlo teško mogu smatrati čak i toliko.

6. T. Žigmanov je već istaknuo problem tiskarskih grešaka, ali se neke od njih čine dosita nedopustivim: prvih 19 stranica uopće nisu numerirane!

7. Što se korištenih izvora i literature tiče, svakako je propust što je pod pojam izvora svrstana i literatura.

Osim toga, iz navedenog popisa se vidi da je korišten samo dio literature o Bunjevci-ma u Bačkoj, pri čemu su ispuštena novija djela osobito ona tzv. "hrvatske provenijencije". Autor navodi drugo izdanje djela Rikarda Pavelića, ali ne i Ante Sekulića. Nisu navedeni noviji članci u Subotičkoj Danici (Ivić Blaško, Prezimana bačkih Hrvata-Bunjevaca u Subotici i okolini, Subotička Danica, kalendar za 1993. godinu, 138-145), ali ni članak M. Peića u subotičkoj Rukoveti (Rukovet 1-2-3/1993, 289-299) koji je vrlo kritički prikazan u glasilu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini ("Bunjevci brez porikla", "Glas ravnice" 32, Subotica, 7-8),

Josipa Buturca, „Katolička crkva u Slavoniji za turskog vladanja”, Zagreb 1970, gdje se spominju neke bunjevačke obitelji,

8. Poseban problem Imenoslova bačkih Bunjevaca, je opetovano isticanje (u predgovoru i u pretežnom broju fusnota) mađarizacije, kao, valjda, najvećeg nacionalnog problema bačkih Bunjevaca.

U predgovoru su prisutne blage natruhe stare politike o zajedništvu južnih Slavena, i Slavena uopće, protivu mađarizacije. Govori se o „srpskohrvatskim onomastičkim sistemima” i „o srpskohrvatskim dijalektima”, o „istorijskoj sudbini i katoličkog i pravoslavnog življa u dodiru sa mađarskom kulturom i civilizacijom... pokazuje se... da u mnogima od naznačenih mesta danas nema Bunjevaca, ali su njihova prezimena često sačuvana kao elemenat mađarskog onomastičkog sistema, što znači da su tamo Bunjevci pomadareni”, o „procesu nestajanja slovenskog življa u mađarskom okruženju” i upućuje na potrebu „sličnih istraživanja matičnih knjiga i drugih izvora koji se tiču pravoslavnog življa na tim prostorima”.

Ovakve blage formulacije (dublja analiza otkriva ishodište), kao i pismo (latini-ca, a ne ćirilica) na kom je objavljena knjiga, izabrane su svakako radi suptilnosti državne propagande, namjesto rogoibatne nasilnosti i bahatosti koja se pokazala kontraproduktivnom.

U svakom slučaju, na posredan način se pledira na savez Slavena protiv Mađara.

Što se fusnota tiče, autori knjige u većini od njih zapravo ponavljaju kako su te i te „porodice pomadarene”, što se čini skroz deplasiranim.

Prolem mađarizacije jeste suvremeni problem, ali samo malog dijela Bunjevaca – onih što žive u Mađarskoj, koji su još 1918. godine činili manji dio bunjevačkog življa u odnosu na onaj koji su pripali novostvorenom Kraljevstvu SHS. Međutim, ogromna većina Bunjevaca i onda i danas živi u današnjem vojvodanskom dijelu Bačke, te ne mislimo da je njihov glavni nacionalni problem mađarizacija.

Doista je potrebno zatvoriti oba oka pa ne znati da danas gotovo i nema bunjevačkih familija u vojvodanskom dijelu Bačke u kojima nije došlo do srbizacije. Da li autori ne govore o srbizaciji Bunjevaca, zato što smatraju kako se Bunjevci ne mogu srbizirati, jer su zapravo – Srbi (samo „druge vire”)?

Joso K.

Na žalost, sličan problem može se vidjeti i kod posljednjeg djela Ante Sekulića "Hrvatski bački mjestopisi", Zagreb 1994. Doista je, naime, teško smatrati mjesta poput Ade, Adorjana, Bačke Palanke, Selenče itd. -- hrvatskim mjestima. To su mjesta sa uglavnom vrlo malim brojem Hrvata, pa ih treba tretirati samo kao i hrvatska, ali ipak dominantno mađarska, slovačka, nekoć nje-maćaka, danas srpska.

Tomo Vereš, „Prilog istini o bačkim Bunjevcima”, Marulić 1/1991, Zagreb, 106.

Imenik rock-a

THE „ALLMAN BROTHERS BAND” – američki blues-country rock sastav, verovatno jedan od najautoritativnijih sastava na svetu – što se koncerata tiče. Prvobitna postava: Gregg Allman (vokal, klavijature, akustična gitara) Duane Allman (vokal, gitara), Dicky Betts (vokal, gitara), Barry Oakley (bas, vokal), Jaimoe Johanson (bubnjevi), Butch Trucks (bubnjevi). Nakon pogibije starijeg brata (Duane) i basiste, na gotovo istom mestu, i na gotovo isti način, grupa je nastavila svoju delatnost.

Probrana diskografija:

– „Idlewild South” (1968)

– „Live At Fillmore East” (koncertni, dupli album, 1970)

– „Brothers And Sisters” (1972)

THE „ANIMALS” – uz „Rolling Stones”, „Them” i „Sencer Davis Group” (sa šesnaestogodišnjim Steve Winwood-om za orguljama i gitarom) najautoritativniji „rhythm and blues” sastav sredine šezdesetih u Britaniji. Sastav: Eric Burdon (vokal), Alan Price (vokal, klavijature), Hilton Valentine (gitara), Ches Chandler (bas) i Johnny Steel (bubnjevi). Kasnije su Eric Burdon i Alan Price napravili impresivne solo-karijere.

Probrana diskografija:

– „The Animals” (1964)

– „Animal Tracks” (1965)

– „Animalism” (1967)

THE „BEATLES” – nominalno najautoritativniji rock sastav 20. veka. Liverpulska četvorka u sastavu: George Harrison (vokal, gitara), Paul McCartney (bas, vokal, klavir), (pokojni) John Lennon (vokal, gitara, klavijature) i Ringo Star (bubnjevi, harmonijum), složili su neke od najlepših pesama rock-a.

Probrana diskografija:

– „Please, Please Me” (1964)

– „Rubber Soul” (1966)

– „Revolver” (1967)

– „Sargent Pepper’s Lonely Hearts Club Band” (1968)

– „Abbey Road” (1971)

JEFF BECK – gitaristički heroj s kraja šezdesetih, jedini beli pandam gitarističkoj i kompozitorskoj (aranžerskoj) virtuoznosti Jimi Hendrix-a. Njegova neurotičnost i nesnalaženje u vrtlozima rock-business-a nikada ga nisu doveli do pozicije koje su mu uvek, u biti, pripadale.

Probrana diskografija:

– „Truth” (1968)

– „Beck-Ola” (1968)

– „Live” (1973)

Robert Tilly

Naš književni leksikon

Ante Vukov (Subotica, 1. srpnja 1955.) – pjesme je počeo pisati s jedanaest godina, a objavljivati s trinaest u „Subotičkim novinama”. U „Rukoveti” surađuje od 1972. godine. Bavio se multimedijalnim istraživanjima od 1973. do 1976., a u međuvremenu bio je član grupe „Bosch + Bosch”. U periodu od 1982. do 1987. napisao je poetsko petoknjžje **Idi i vrati se**, iz kojega su do sada iskane dvije knjige: **Zlato istočnog sutona** (1986) i **Ruža vetrova** (1990). Svoje kazališne preokupacije ostvario je sudjelovanjem u kreiranju dvije predstave s „Kuglom umištem” iz Zagreba: „Strojevi i zvijeri” (U-FEST 1987.) i „Subotica i detalji otora” 1989. Likovnom umjetnošću, odnosno slikarstvom, grafikom i scenografijom bavi se od 1986. godine. Skoro dva desetljetća bavi se kreiranjem i izradom umjetničkog nakita, a desetak godina je posvećen kolekcionar. Živi u Subotici.

Polijetanje

*Polijetom rukom ne praštajući tvari, ne dorekavši
sanja: krvotoku, dahu. U vrhu zrijenja. Ponirem
usred jezgra. Već povrh stijenja uzmičem, put
studena ognja bijela. Gdje zemlja od gnjeva
ca sjemenom pradjedova, bezdani oblik stičem.*

Sustižem krasotu ploda

*Tik svoda svih boja, gle, djevice. Iznad ponosa,
a odjeka ponornih litica; iza zvjezdanih zjenica,
darivala me licem. Lišila me tla. Odvela dalje.*

*Ući dopustila dublje od gliba i praha, gdje
najtanja korijenja ne dišu. U moru daždivih
sanja: usahlu, plamteću kišu.*

*Moje sjene sjenka, titra, na obrazu
majčinskog mi doma. Cjelov preblage usne,
nada mnom, svijetli porukom nijeme riječi.
Otiskujem se u blijedi, olovni osvit niz rijeku
poda mnom, što utijeca sjeveru, mjesečini.*

Rastankom, srebrom, da naslijedim.

Ante Vukov

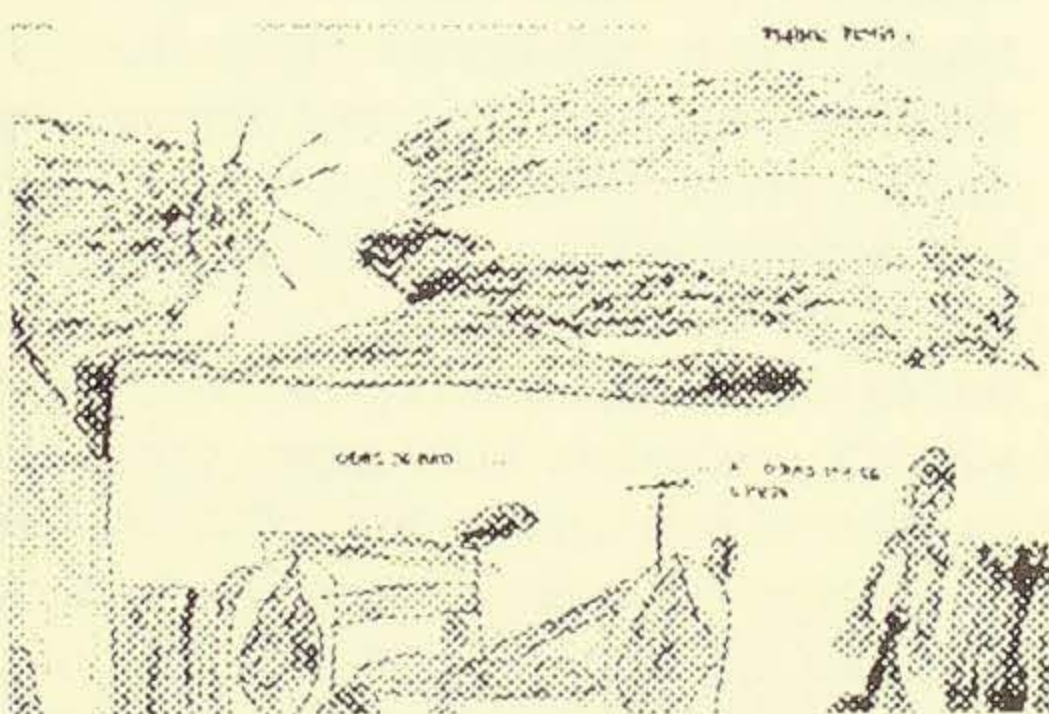
Održan dvodnevni skup posvećen „Književnom severu” Ideja bolja od kvalitete

U organizaciji beogradskog Instituta za književnost i umetnost i Gradske biblioteke u Subotici je 10. i 11. svibnja održan znanstveni skup posvećen 70. obljetnici pokretanja časopisa „Književni sever”.

Na skupu je svoje radove pročitao 27 sudionika iz Kruševca, Beograda, Novoga Sada, Sente i Subotice. U mnoštvu pohvala, ali i kritika upućenih časopisu koji je u periodu od 1925. do 1935. uređivao **Milivoje V Knežević** zajednički je zaključak da je više od kvalitete vrijedna njegova ideja. Naime, u „Književnom severu” objavljeni su prozni ili poetski sadržaji mnogih poznatih srpskih, hrvatskih, bosanskih, ali i inozemnih autora. U listu je tako veoma zapaženo mjesto imao i **Balint Vujkov**, do danas neprevaziđeni sakupljač (poglavito) bunjevačkih narodnih pripovjedaka. Međutim, možda je esenciju svih radova izrekla **Marija Cindori** rečenicom da se veliki časopisi ne mogu praviti individualno, što je s ovim časopisom očito bio slučaj. Također je jedan od osnovnih nedostataka bilo nepostojanje bliže povezanosti s gradskim časopisom na mađarskom jeziku, kojega je uređivao **Kornél Szentteleki**.

Očito, prošlo je dosta vremena, ali sličnosti i dalje postoje.

(z. r.)

Klincijada '95

Već 9 godina za redom subotička Predškolska ustanova „Naša radost” uspješno organizira prezentaciju dječjeg stvaralaštva pod nazivom „Klincijada – Gyermekparádé”. Tako je bilo i ove godine od 15. do 19. svibnja kada su u našem gradu, na njegovim ulicama, trgovima i kazališnim dvoranama djeca predškolske dobi prikazivala plodove svoga, kroz igru nastalog rada. Svakoga dana mogli smo vidjeti bogate sadržaje: izložbe likovnih radova, glazbene i dramske predstave, baletne i plesne točke, plakatima oblijepljen grad, napravljen veliki pano, mali karneval sudionika... Sve to u četiri dana. Ako je i od djece previše je. U pozitivnom smislu. A stariji bi se trebali postidjeti.

(lj. k.)

Pokretanje „Bunjevačkih i šokačkih novina” (IV.)

Zadržat ćemo se sada na onim najznačajnijim, najproduktivnijim suradnicima Antunovićevim. To su na prvom mjestu Boza Šarčević, zatim Blaž Modrošić, Stipan Grgić i Stipan Vujević, zatim suradnici iz Subotice Ago Mamužić, Kalor Milodanović, jedan značajan suradnik iz Baje – Ivan Mihaljević, koji poznat po tome što je napisao gramatiku ilirskog jezika. To su bili glavni suradnici.

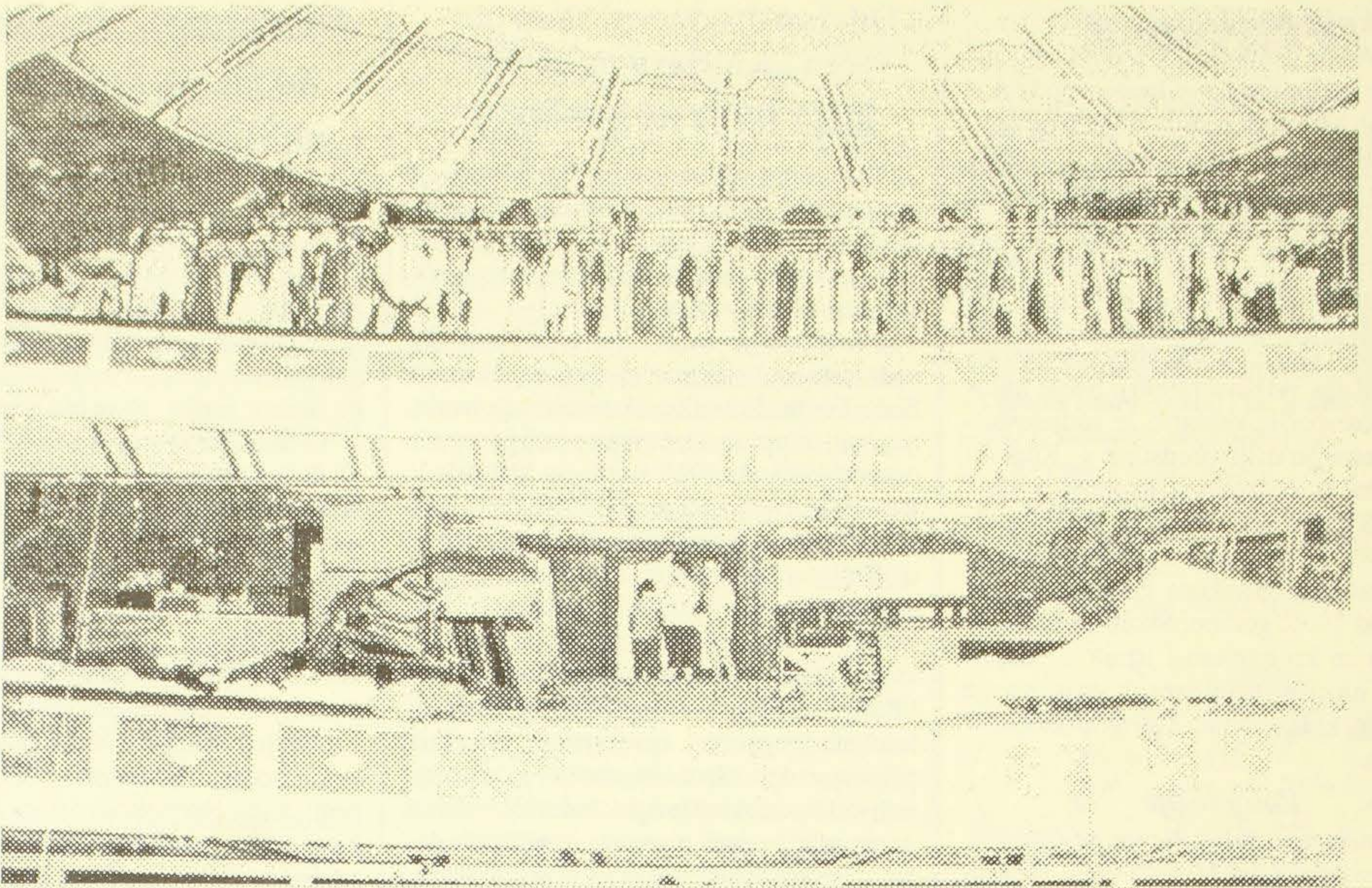
O tematici sam nešto već rekao, a sada da ilustriram nekim naslovima. Dominirali su članci u kojima je bila nacionalna problematika, čiji je cilj bio buđenje nacionalne svijesti, kao što su „Zora je zazorila” u prvom broju, članak „Sloboda”, „Šokci braćo”. Zatim tu su tekstovi u kojima se iznosi želja za prosvjećivanjem, mnogo je pisano o ravnopravnosti jezika Bunjevaca, o uređenju varmeđa ili županija, gradova, općina, o radu Zemaljskog sabora u Budimpešti, kao i Hrvatskog sabora. Stalne rubrike su bile: gazdaluk (tu su najčešće bili savjeti zemljoradnicima), zatim o trgovini i obrtima, vilajet, razni događaji iz svijeta. U drugom i trećem godištu više je napisano koji su se ticali najbitnijih problema Bunjevaca. Nižu se članci o neispunjavanju odredaba zakona o ravnopravnosti narodnosti, o položaju nemađarskih narodnosti u Ugarskoj, o panslavizmu, o školama i učiteljima, što je zapravo bila stalna preokupacija u ovim novinama. Suradnicima je bilo teško održati list u sredini koja nije bila vična knjizi i čitanju, kojoj su novine na sopstvenom jeziku bile strane i nerazumljive. Bilo bi sada interesantno citirati neke od suradnika u Antunovićevom listu koji su govorili o tome što je značilo pokretanje tih novina i kako su oni to doživjeleli. Zanimljivo je vidjeti kako obični ljudi, recimo izvjestan Šandor krojač ili Katica Feherova, govore o tome da su veoma sretni što se pokrenuo list, iako im je teško da ga razumiju, ali će se potruditi pa će vjerojatno premostiti te prepreke.

O Antunovićevom radu na izdavanju lista treba reći da je veoma značajno to što je on pratio zbivanja u svijetu, a naročito u Hrvatskoj. Bio je predplaćen na listove „Obzor” i „Vijenac”, a sam se, kako kaže, spisateljskim radom počeo baviti tek kada je pokrenuo „Bunjevačke i šokačke novine”. On je rekao da je postao novinar i pisac s pedeset i pet godina života.

Treba spomenuti i dvije Antonovićeve veoma značajne radnje. Jedna je „Rasprava o podunavskih i potisanskih Bunjevaca i Šokcih” tiskane u Beču 1882, koja sadrži obilje podataka. To je najznačajnije Antunovićevo djelo iz znanstvene problematike, na kojem je radio dvadeset godina. Drugo je teološki traktat „Bog s čovjekom na zemlji”, značajno zbog uvodnih napomena koje se tiču pravopisa i jezika.

(nastavlja se)

Druže Mirko, hvala ti:
BESPLATNA TRAGIKOMEDIJA

Ako zbog nečega subotički novinari mogu biti zahvalni posjetu Mirka Marjanovića, onda je to u prvom redu zbog činjenice da se davno čekana prilika da se kroči u zgradu subotičkog Narodnog pozorišta – Népszínház ostvari. Jer nakon sastanka s gradonačelnikom u Grads-koj kući gosti i domaćini su se „čavrljajući” i „onako uzgred” uputili u pedesetak metara udaljenu utvrd u čijem raskošu – kako veli lokalna legenda – već desetljeće svita KPGT i car (ili: predsjednik) Ljubiša Ristić pod okriljem Mrozsekove crnine raspojasano širi alternativu zdravom razumu, prijeteći da vlastite sokove iz mučene (čupao joj stolice kao zube) i obeščašćene ljepotice usmjeri i na okolne, te i od njih defloracijom napravi ljušturu.

Praćeni novinarima i začuđenim pogledima smrtnika, gradonačelnik i predsjednik (Vlade) prvo su prošli između stolova kafića, koji kao bedem civilizacije stoji vani -- ispred zamka. Da u kazalištu „nešto nije u redu” može se uvjeriti svaki posjetitelj kafića dočim ode na mjesto „kamo i car ide pješice”. Ali ono što se u unutrašnjosti, iza pisoara, krije mnogo je više od nedostatka osnovnih higijenskih navika. To je već pitanje za nekog Freudovog sljedbenika o izraženim patološkim potrebama za destrukcijom, i to u najbestijalnijim pojavnim oblicima, i hospitalizacije podvojene ličnosti kojoj je u skupocjenu zgradu još dat i malj, srp i čekić da nesmetano razara i kosi sve predmete vlastitih predrasuda: nepoznate i stoga omražene.

Zgrada kazališta izgrađena je 1854. i stubište je više od 130 godina od tisuća posjetitelja korišteno iz jednostavnog razloga: da

bi se prošao put od ulaza do balkona i galerije i obratno. Međutim, današnji izgled stubišta – po sredini popucano, kao nakon zemljotresa – otkriva nam nove i neistražene mogućnosti njegovog korištenja. Nagadati je li netko preko njega doslovce-vukao ožičene hridi na korzo da se (i) nedužnim prolaznicima predstavi novi proizvod umjetnosti kuće „KPGT trade mark”, ili je riječ o nečem drugom doista nije uputno. To je stvar istražnih organa, bolničkih ili sudskih – svejedno. Mala scena, velika scena, hodnici, sala... no comment! Lako je reći da je taj prizor najjednostavnije opisati, ali se mora računati sa pomračenjem slika pamćenja izazvanih šokom. Ni godinu dana boravka u tim prostorijama ne bi bilo dostatno da se mozaik kompletira i u umu stvori neki red o kaosu koji ti je pred očima. Ali, pokušajmo prizvati u svijest što se još iz nje u slova pretočiti može (ne dolazi Marjanović svakoga dana): gomile nabacanih kovčega i nekakvo skladište pića u nekoć urednim hodnicima; nekoliko muškaraca koji nešto vježbaju (u gaćicama) vjerojatno iznenađenih, ali zato skrivenih staklom; tma željeznih cijevi, razbacanih, urivenih, zakovanih u pod, zid, na podu, u zidu, u zraku, stropu... tutnjava čekića radnika na gradilištu i pogled s velike scene na salu! Na plafonu nema nekoć prekrasnog velikog lustera, galerija sva u kostimima, balkon u drvu, drvenariji, željezu i platnu, parter -- čudo! Zidovi oštećeni, neomalani... I da ne duljim, jer se i tako sve ne može nabrojati.

Gradonačelnik i predsjednik na velikoj sceni, fotoaparati sijekaju, pogledi novinara s (jedino mogućim) neartikuliranim glasom.

I kao u pravom kazalištu, kao u pravoj drami – rasplet: na kraju predstave pojavljuju se njen redatelj, direktor, car i odnedavno predsjednik – Ljubiša Ristić.

Nakon svega viđenog tmurna razmišljanja pojavljuju se kao ljetni oblaci, nezvano. Ali samo za naivne iznenađeni. Alternativna kazališta postoje u svijetu, to nije sporno. Ali nije Subotica London i Budimpešta pa da iz dvadesetak ili više im i nekoliko takvih kazališta; ona se, ako postoje, ne dižu na pepelu klasičnih, a koj su (u našem slučaju do dolaska Ristića) je dila i živa. Također se i postavlja pitanje poznavanja, tj. ako oni koji glorificiraju kazalište tipa KPGT ne poznaju njegovog urednika, jadni oni, a ako ga poznaju -- isti su kao on (što nije čudno, jer svijet je dovoljno širok da ristića može biti posvuda). To je već žalosno jer se predstava o urednom urednom Zapadu u ovom slučaju iz temelja mijenja. Međutim, ono što je najžalosnije jest da nitko ne postavlja pitanje krivične odgovornosti na osnovu činjenica. Ako je pitanju Ristićeva bolest, on nije kriv i zna gdje mu je mjesto. Ali je kriv onaj tko ga je doveo i dopustio mu nestašluke. I tome zna mjesto. A ako se ustanovi da je Ristić zdrav, put od klinike do sudnice morao biti prirodan. Za primjer. Jer svjedoci smatraju da je sve veći broj onih što počinju pitanje „što ne bih i ja?”. Vukovar; Sarajevo i Mostar svjedoci su krajnje faze oslobođenja početnog pitanja. Nekome brdo, a nekome tron. A metter of choice (or taste).

Zlatko Romić

ZAŠTITA KROMPIRA

Tokom vegetacije i uskladištenja krompira napada više pruzrokovaca bolesti i štetni insekti. Da bi se krompir uspešno proizveo i očuvao, potrebno mu je pružiti odgovarajuću zaštitu, tj. suzbijati prouzrokovace bolesti i štetne insekte, te i na taj način obezbediti zdravu krtolu koja je sposobna da podnese duže uskladištenje.

Virusne bolesti: Višegodišnjim razmnožavanjem krtolama, svake godine nastaje sve veće slabljenje zdravstvenog stanja sorata i padanja prinosa. Osetno slabljenje proizvodne vrednosti višegodišnjih reprodukcija dolazi usled pojave virusnih bolesti. Uzočnici virusnih oboljenja prenose se raznim putevima i načinima sa zaraženih na zdrave biljke. Jedan od prenosilaca je breskvina lisna vaš (lyzus persicae) a prenose ga i druge lisne viš. Sok iz bolesnih biljaka na zdrave biljke može se preneti i mehaničkim putem pri izvođenju mera nege, uticajem vetra, trenjem lista i dr.

Najčešća virusna oboljenja su: uvijenost lista (Solanum virus 14) čiji se početni simptomi ispoljavaju sa žutozelenim oboljenjima na lišću na višim delovima biljke, koje su pricene blagom uvijenošću. Lišće obolelih biljaka je kratko i neelastično, a nadzemni organi su kratki i metličastog izgleda. Fotosinteza je otežana, dolazi do razaranja sprovdnog sistema te se skrob nagomilava u lišću. Prinos krompira je smanjen sa malom sadržinom skroba u krtolama. Crtičavost (virus Y), čija se prisutnost na biljkama oražava pojavom nepravilno raspoređenih pega na listovima. Listovi se savijaju i kvrdžaju, a na nervaturi lišća se pojavljuju osmede crtice, koje sačinjavaju delove

izumrlog tkiva. Najpre opada donje lišće ili osušeno visi. Štetno delovanje virusa Y se očituje u obrazovanju sitnih krtola i smanjenju prinosa.

Mozaik krompira (Virus A) se očituje u nabranosti mladih listova. Lišće je skraćeno sa vrhovima okrenutim prema dole. Prinosi su mali. Gubici u prinosu krompira dostižu i 80%.

Najvažnija mera zaštite u borbi sa virusnim oboljenjem je upotreba zdravog sadnog materijala. Ostale bitne mere zaštite su: blagovremeno suzbijanje lisnih vašiju na voću hemijskim putem, odstranjivanje zaraženih biljaka čupanjem, te prevremeno uništavanje cime (lišća) krompira hemijskim sredstvima (Galoksan 3--5 l/ha).

Gljivična oboljenja: Plamenjača (Phytophthora infestans) je svakako najopasnija bolest krompira. Ova bolest se javlja u većoj ili manjoj meri na svim sortama krompira i u svim klimatima. Uzočnik prodire sa nadzemnih delova biljke u krtolu gde biva prvo napadnuto tkivo ispod pokožice a potom i unutrašnjost. Meso krtole dobija tamno smeđu boju. Bolest se prvo primeti na lišću, na kojem se pojavljuju, na naličju lista, žučkaste pege koje se proširuju i poprimaju tamno smeđu boju. Na naličju lišće, ukoliko je veća vlaga, pege su oivičene belom navlakom. Prskanje hemijskim sredstvima izvodi se zavisno od klimatskih uslova i pojave bolesti. Intervenirati treba čim se na lišću uoče prve pege, što obično biva u vreme precvetavanja ili ubrzo posle toga. Uobičajeno je da se prvo prskanje izvodi u vreme početka cvetanja, pogotovu ako su česte kiše. Drugo i sledeća prskanja izvode se u skladu sa daljim uslovima razvoja ove bolesti. Od fungicida koriste se: Cineb S-65 u dozi 2--3kg/ha, bakarni kreč 50/5--7,5 kg/ha, bakrocid 50/5-

-7,5 kg/ha, plavi kamen /1--1,5%, Antracol 1/2,5 kg/ha. Crna pegavost lišća (Alternaria solani) se širi i u sušnom periodu, a na lišću se pojavljuju pege sa koncentričnim crnim linijama, veličine oko 1 cm. Obolelo lišće se suši. Na krtolama se javljaju mrkocrne pege. Iz zaraženih krtola u narednoj godini se razvijaju obolele biljke. Ovu bolest prouzrokuje gljiva koja prezimljuje u zaraženim biljnim ostacima u zemlji u obliku micelije. Prvo prskanje u cilju sprečavanja širenja ove bolesti treba obaviti čim se na lišću krompira pojave crne pege, a drugo i treće po potrebi. Razmak između prskanja 15--20 dana. Koristiti iste fungicide kao i u zaštiti krompira od plamenjače, na bazi bakra ili cineba.

Štetočine krompira: Krompirova zlatica (Leptinotarsa decimilineata -- Say) je najrasprostranjenija štetočina krompira. Štetu nanosi izgrizanjem -- izjedanjem lišća odrasli insekti i larve koje se pilje iz narandžastožutih jaja, koja se nalaze obično sa donje strane lista. Pri masovnoj pojavi nastaje golobrst, te zakrčljavanje ili nemogućnost formiranja krtola, a što ima za posledicu niske prinose. Odrasli insekti su veličine oko deset milimetara sa žutozelenim štriftama na pokrlicama. Larve su crvenkaste sa crnim tačkama, bubrežastog oblika. Kada završe razviće, larve odlaze u zemlju i pretvaraju se u lutke, a ove u odrasle insekte. Odrasle zlatice prezimljavaju u zemlji, na starim krompirištima. Krompirova zlatica ima dve generacije godišnje. Suzbijanje je veoma uspešno hemijskim sredstvima kao što su: Bancol 50 WP/0,5--1 kg/ha, Talstar 10EC/0,2--0,25 l/ha, Fastac 10 EC/0,1--1,12 l/ha, Zolone liquide /1,5--2,5 l/ha, Pose 25 EC/1,5--2 l/ha, Novodor /3--5 l/ha, te Karbalil P-5/20--30 kg/ha kojim se krompir zaprašuje.

na.vi.

Dobro je znati

Šta je to biocenoza?

Biocenoza je životna zajednica, tj. zajednica živih bića (biljaka, životinja i mikroorganizama). Reč biocenoza potiče od grčke reči bios (život) i ikionos (zajednički). Pojam biocenoze je prvi definisao 1877. zoolog Karl Mobius, koji je, proćavajući naselje ostriga, smatralo biocenozu kao zajednicu određenog broja živih vrsta i individua.

Pojmovi fitocenoza (biljna zajednica) i zoocenoza (životinjska zajednica) uži su pojmovi biocenoze, koja obuhvata zajednicu svih živih bića na određenom životnom prostoru i u određenim životnim prilikama.

Pojam biocenoze ne može se smatrati najrealnijim odrazom prirodnih odnosa. Potrebno je uključiti i fizičko-hemijske uticaje iz spoljašnje sredine, pa zajedno sa uticajem živih bića, one se mogu označiti kao ekološki faktor.

U životu biocenoze odigravaju se promene koje bitno menjaju samu zajednicu. Kao rezultat tih promena određena biocenoza prestaje da postoji, a umesto nje se postepeno obrazuju neke druge, često sasvim različite zajednice. Te promene su sastavni deo procesa, koji je izražen u smeni jedne zajednice drugom. Taj proces je započeo još u davnoj prošlosti, kada su se počele formirati prve biocenoze i traju i danas. Neophodan preduslov za održavanje i razmnožavanje oragnizama u biocenozi jeste njihova ishrana. Odnosi ishrane u biocenozi mogu biti jako složeni. Na početku se nalaze uvek zelene biljke koje kao proizvođači čine osnov ishrane svake biocenoze. Od njih polaze potrošači različitih kategorija. Proizvođači i potrošači vezani su čvrstim odnosom ishrane, koji se naziva "lanac ishrane". Poslednji član u lancu ishrane je uvek neka mesojedna životinjska vrsta, najčešće gljivica, koja u biocenozi nema neprijatelja.

na.vi.

Žackalo iz „Poljoprivrednika” za poljoprivrednike

Privreda

– Čime se kod nas najviše bavi mala privreda?
– Iako se zove malom privredom, ona se u poslednje vreme bavi velikim švercom!

Zalet

– Mislim da greše oni što pričaju kako poljoprivredi treba zalet!
– Kako greše?
– Tako. Jer poljoprivredi ne treba zalet -- svuda su joj nizbrdice!

Na broju

– Mom komšiji kao da nisu sve kôze na broju!
– To i nije važno! Važno je da su mu devize na sigurnom!

Popravljanje

– Znaš li ti da novac kvari čoveka?
– Šta nas to briga! Kako nam isplaćuju robu, mi seljaci se naglo popravljamo.

Tovljačka

– Komšija, čuješ li kako u poslednje vreme sve češće pričaju da svinjetina opasno goji...
– Nije istina, dok sam utovio poslednju partiju i predao, čekajući ispred zadruga da naplatim izgubio sam deset kilograma.

(na.vi.)

Sve što ste oduvek želeli da znate o vitaminima, a niste imali koga da pitate

Vitaminska biblija

Vitamin B6 (piridoksin)

Činjenice:

B6 predstavlja u stvari grupu supstanci -- piridoksin, piridoksinal i piridoksanin -- koje su međusobno blisko povezane i deluju združeno.

Njegovo prisustvo neophodno je radi proizvodnje antitela i ćelija crvenih krvnih zrnaca.

Ima dokaza o njegovoj sintezi pomoću crevnih bakterija, kao i da je to zasluga ishrane povrćem dopunjena celulozom.

Potreban je radi potpunog apsorbovanja vitamina B12.

Neophodan je pri proizvodnji hlorovodnične kiseline i magnezijuma.

Šta vitamin B6 može da učini za vas:

Potpomaže pretvaranje triptofana, najbitnije aminokiseline, u niacin.

Doprinosi prevenciji raznovrsnih nervnih i kožnih poremećaja.

Smanjuje mučninu (mnogi preparati protiv jutarnjeg povraćanja koje prepisuju lekari, sadrže vitamin B6).

Poboljšava odgovarajuću sintezu nukleinskih kiselina protiv starenja.

Potpomaže ugrožavanje suvoće usta i problema sa mokrenjem prouzrokovanih tricikličnim antidepressantima.

Ublažava noćne grčeve mišića, grčeve u nogama, ukočenost ruku, neke oblike neuritisa (upala živaca) ekstremiteta (krajnji deo tela -- ruke, noge).

Deluje kao prirodni diuretik.

Oboljenja koja nastaju usled nedostatka vitamina B6:

Anemija (slabokrvnost, malokrvnost), Seboreični dermatitis, upala jezika. (Seboreja -- stvaranje peruta na glavi i preterano izlučivanje masti na drugim dlakavim delovima tela usled nepravilnog funkcionisanja žlezda lojnica; kosa od toga ispada; naši izrazi: temenjača, grinta.), (Dermatitis -- upala kože.)

Najbolji prirodni izvori vitamina B6:

Pivski kvasac, pčenične mekinje, pšenične klice, džigerica, bubrezi, srce, dinja, kupus, gusta melasa, mleko, jaja, govedina (Melasa -- crni sirup, nusproizvod kod proizvodnje šećera.)

Neprijatelji:

Dugotrajno skladištenje, smeštanje u limene konzerve, pečenje ili kuvanje mesa, vodometode prerade hrane, alkohol, estrogen.

Lični savet:

Ako uzimate kontraceptivne pilule, više nego verovatno da su vam potrebne već količine vitamina B6.

Oni koji uzimaju mnogo proteina, imaju potrebu za dodatnim količinama ovog vitamina.

Vitamin B6 može da smanji potrebu za insulinom kod dijabetičara, a ako doziranje nije dobro prilagođeno, može nastati realcija sniženja nivoa šećera u krvi.

Oni koji pate od artritisa (arthritis -- ko-tobolja, ulož, giht, upala zglobova), i koji se leče kupriminom (penicilamine) treba da uzimaju dodatke ovog vitamina.

Ovaj vitamin najbolje deluje sa vitaminom B1, B2, pantotenskom kiselinom, vitaminom C i magnezijumom.

Dodatke ovog vitamina **ne treba** da uzimaju oni koji su podvrgnuti lečenju Parkinsonove bolesti levodopon. (Parkinsonova bolest -- degenerativna bolest centralnog nervnog sistema uzrok nepoznat, a glavni simptom drhtanje; naziv je dobila po engleskom lekaru Džejmsu Parkinsonu 1755 -- 1824.)

Iz knjige Erla Mindela "Vitaminska biblija"

Iz života pčela

Neumorne radilice

Da bi proizvele kilogram meda, pčele u košnicu trebaju unijeti tri-četiri puta više količine nektara. Za taj kilogram potrebno im je čak oko 25.000 radnih sati. Jedna pčela u minuti posjeti prosječno deset cvjetića; jedan izlet iz košnice traje desetak minuta. Izvan košnice pčela prosječno radi oko 6-7 sati dnevno. Za to vrijeme iz košnice izleti 40 puta i posjeti oko 4.000 cvjetova.

Životni vijek pčele radilice ne prelazi više od 50 do 60 dana, jer napor, nespavanje i trošenje pri radu, razni neprijatelji i loše vremenske prilike smanjuju njezin i ovako kratak život. Međutim, zimi one mogu živjeti i dulje od pet mjeseci. Ljeti svakoga dana u košnici prosječno ugine oko 1.000 pčela radilica, ali toliko, pa i više, rađa se svakih 24 sata, jer mlade matice dnevno polažu i do 2.000 jaja. Tako se gubici nadoknađuju novim generacijama pčela.

(a. z.)

U kući strave i užasa

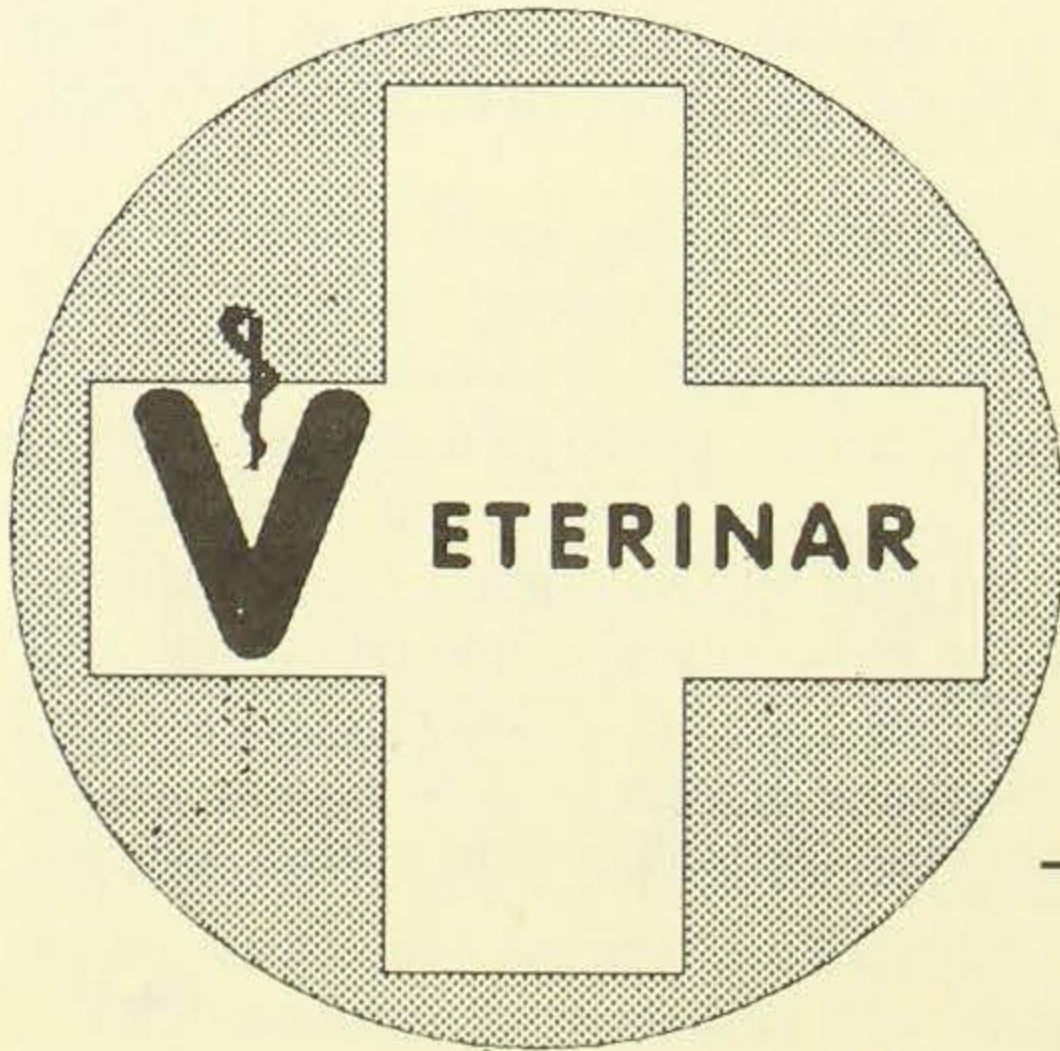
KKrećući se lijevo, pa desno po putu prilikom dolaska u Subotici, ali vješto odabiraju krajnje desnu stranu trase, ne osobnim, ali glede & unatoč, preudobnim autom stigao je Suboticu stanoviti Mirko, ovoga puta bez Slavka, Marjanović, trenutno na radnom mjes predsjednika republičke Vlade, kojega je dopratila, a kroz Suboticu popraćajući i propratila značajna svita tzv. dužnosnika iz njegovog pomoćnog osoblja. Isto tako desno, pa lijevo šetajući po Subotici, snažno povlačeći na desno, stigao je ne planirajući u lijevom smjeru točno u zgradu kazališta. Na strani lijevo od vrata stajao je mirno & dostojanstveno i njez bivši domaćin Ljubiša Ristić zvani JUL Briner, pokazujući na desnu stranu posljednjeg njegova poetskog kazališnog rada i učinka. Bez stolica, ali s bogatim dekorom smeća, krpa & razbijenog inventara, koji neki neprijatelji i zlonamjernici ove države zovu od miloš "kuća strave sa puno užasa", svečana dvorana Nerodnog kazališta ostavila je snažan lijev dojam na desnoj strani radosti gostiju.

PRIVATNA VETERINARSKA STANICA

„VETERINAR“

Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senćanske crkve)
telefon: 024/39-229

Radno vreme u ambulanti:
– radnim danom od 7 do 19 časov
– nedeljom od 8 do 11 časova

Aforizmi

– Još i danas žive dva metuzalema:
Mrgod i Mrgud.

– Nemojmo se zvaravati da u svakoj pri-
možemo biti objektivni; subjektivnost
m je dobrano jači protiv.

– On nema fobije – ali se plaši robije.

– Matamorfoza ljudskih osjećanja:
s a m o l j u b l j e...
zaljubljenost... strast... ljubav... ljubomora...
ravnodušnost... i s a m o l j u b l j e.

– Ne puštajte „mozak na pašu“, jer pri-
znanne zvjerke ne miruju.

Željko Skenderović

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU“

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11

Telefon: 787-043

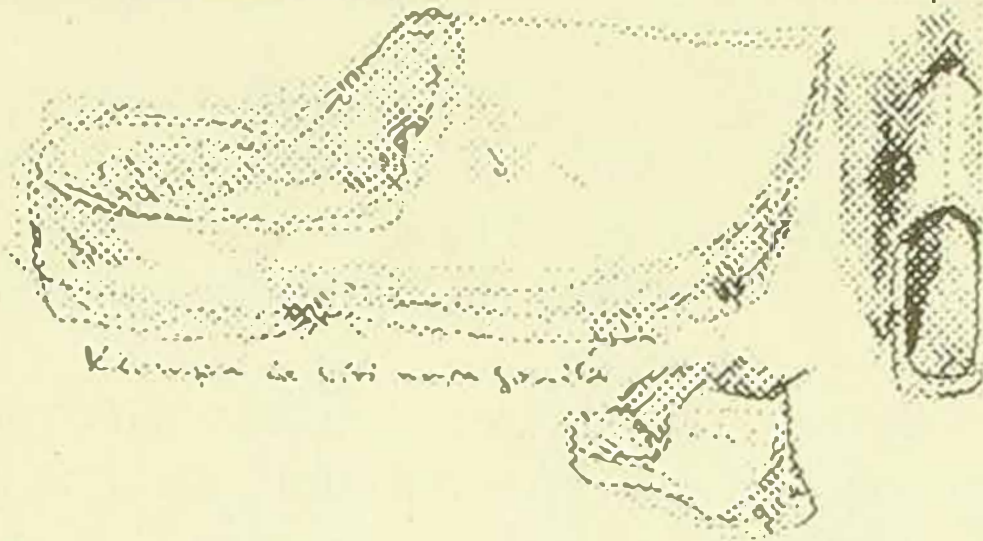
Tornjoš, Maršala Tita 31

Telefon: 841-006

Za svakog ponešto,
a za zemljoradnike najviše.

Uzdajmo Vam kvalitetnu semensku robu,
medstva za zaštitu bilja, stočnu hranu –
koncentrate i premikse od „Veterinars-
kog zavoda“ Subotica, mineralna đubri-
va, alatke, kućnu hemiju i još mnogo
štošta drugog.

Prodajem ili mijenjam (za manji stan)
vinkjak od 26 ari na Kelebiji. U voćnjaku je
izrađena manja vikendica s trofaznom stru-
jom i bušenim bunarom. Za informacije ob-
ratite se na telefon: 45-847.

STRUJA I PORCIJA

Usto sam nikako na livu nogu. Ta kako i
ne bi kad sam još sinoć lego zdravo bisan. Pa
ko ne bi bio bisan? Čim naide malo jači vijar,
oma umrsi drotove na banderi pa nema struje.
A kad nje nema, ko da život stane. Gustiram
jel da odem na vašar, jel da uzmem kaki velik
furganč, ašov i lopatu pa da kopam bunar.
Sirota marva i drugi josag: žedni, a vode nema.
Pa opet gustiram: javio sam ovoj našoj Elekt-
rovovodini. Valjda će doć. Sprcam ti se ja tako
navrat nanos, pa trk na onibus. Idem malo na
vašar. Ne, ne mislim ništa vašariti, al, eto tako,
kad je vašar – triba ić.

Nađem se s ovim-onim. Poznati koliko
oćeš, i tako nabasam na Remiju. Opet ku-
kučkuje oko šatri, a i Pajo s njim.

– Faljniš momcovi!

– Amen – odvali Pajo, al vidim, već se
dobro nasiso. Lice mu zajapureno ko sunce na
zaodu, a njušketa plava ko ringlovka. Cigur-
no je već prodo tele kad je tako veso. Remija
se stisko, usitnio, ko da mu, da prostite, petlja
popuštala. Jedva je procidio „amen uvik“.

– Šta je Remija? Kake su te nevolje
snašle? Da opet ne bižiš od unuka ko na
proštenju?

– Ta nemoj davit čovika – potapše me
Albe po ramenu tako da mal nisam kleko.
Kad je spuštio ručerdu, ko da mi džak od 50
kila s tavana pao na rame.

– Ajmo popit aldumašče. Ajde i ti Remi-
ja. Ta, naćemo već svića i petrolina.

Sidnemo pod šatru, pincer nas podvori,
Pajo coluje, nazdravimo, pa ću ja:

– Jel, šta to divanite o svićama i petrolinu?
Da nije i tebi, Remija, viter smrsio drotove?

– Ta kaki vitar? Strujar mi smrsio drotove.
Znaš kako dobivamo penzije: sa zakašnjen-

jem od misec-dva, a ova moja paorska s još
ohohoj većim. Pa tako nisam mogo platit
letriku. Dobro je što se pazim s komšijama,
pa kod nji možem prikrupit. Lipo ja kažem
onom elektrodrotosu da ću platit struju čim
dobijem fasolaš, al on ni da čuje. Uzventro
se na banderu ko mačak i – cak, cak, cak –
posiko drotove. Ta izgleda da je i sveti Antun
ogluvio. Čim se ovaj drotoš počo ventrat, ja
počo očenaš svetom Antunu da ga struja
šopi o zemlju. Ne da ga ubije, Bože saćuvaj,
već samo da ga šopi, pa da posli traži promi-
nu radnog mista. Al, eto vidiš, ovoj omladini
ni molitve ne pomažu. Očo se ja žaliti i na
višlja mista. Zabadavad. Jedna opajdara mi
se samo nasmijala kroz šalter, i nikako na
stranskom kazala:

– I ja živim od dinara, a ko ne plati – neka
loži logorske vatre.

– Ajd još jednu turu – prikine Pajo – pa
možmo i poist štogod, ako niste rućali.

– Lagano Pajo – kažem mu – pa tebi neće
ostat ni rep od teleta, ako ovako nastaviš,

– Baš me briga. Tele i onako ide u frtalj
porcije. Platiću koliko ostane. A šta da se
nisam pogado? Znaš, kad mi poštaš dono
porcije mal nisam pao na leđa. Čitam ti ja
one štrofe šta je za šta. Ima sedam vrsti
poreza. Prvu razumim: porez na priod, pa
donekle i drugu: za zdravstvo. Al tu su re-
dovno ofikarili, makar moraš platiti likove i
priglede. Al ono za odvodnjavanje? Pa mi
nemamo dosta vode zbog njevi ludi glava.

Prokopali kanale i voda pobigla. Koji je to
josag bio što je to izgustiro? Tako su i Kinezi
izvijali vrepce, pa ji bube poile. Ta možda me
još najviše žagnila ona sedma: porez na imo-
vinu na zemljište. Jest da nije velik, al otac i
žvalavi! di su oni bili kad je tu zemlju kupio
moj pokojni dida?

– E šta ćeš, Pajo? Kod nas svaki državni
čovik kad metne gujcu u fotelju, misli da je
sva zemlja i ostalo, njegova prćija.

– Dabogda se otme feder i tako ga ubode
da izleti kroz plafon! – drekne Pajo, i vikne
da su sve čaše zazvečile:

– Konobar!

Grga

VRSTA

ŠTAMPE (II.)

Tehnika duboke
štampe je obrnuta od vi-
soke štampe. U ovoj teh-
nici se crtež, slika ili tekst
urezuju u samu štam-
pasku ploču. To se može vidjeti na običnom
piscinu u kojem je ugraviran vaš inicijal.

Na nanese malo boje ili tuša na površinu
piscina, potom pažljivo obrišete krpom
površinu prstena da u ugraviranim kanalima
ostane boja, potom uzmete komad papira i
pritisnete prsten na papir. Na papiru ćete
naći svoj inicijal, ali obrnuto -- kao slika u
zrcalu. To je princip duboke štampe gdje ste
dobili sliku mehaničkim putem. U štam-

parstvu se to radi upravo obratno: na štam-
parsku ploču ili valjak „ugraviraju se“ obr-
nute slike i štampa se. Tom prilikom papir
izvlači boju, a time i sliku iz dubine ugravi-
ranih kanala.

Ravna štampa – kod ove vrste štampe
slika nije ni izdignuta niti izdubljena na
štamarskoj ploči. Kod ravne štampe
površina štamparske ploče obradi se po-
moću kemijskih supstancija. Crtež – slika
koja je nanijeta na ploču specijalnim tušem
ili masnom kredom prevuče se ili premaže
rastvorom gumiarabike, koju masna mjesta
ne primaju. Na izveden crtež ili sliku nanosi
se masna štamparska boja koju prima samo
crtež dok je vlažna gumiarabika odbija. Kad
se ploča osuši stavlja se u presu za otiskivan-
je i štampa na papir, ručnim ili mehaničkim
putem.

Strogo uzevši, ova vrsta štampe ujedno
je i visoka štampa, jer nanijeti tuš je nešto
viši od podloge, ali samo za djelić milimetra,
pa se stoga i zove još i ravna štampa.

Kako ovdje ne bismo rasprijedali pitanje
cjelokupne štamparske tehnike, može se
pod visokom štampom uzeti knjigotisak i
reljefna štampa:

– dubokom štampom bakrotisak, linijska
duboka štampa (čelikorez), raster duboka
štampa (heliogravura) i

– ravnom štampom, kamenotisak, cinko-
tisak i ofset štampa.

Štamarska ploča može biti ravna ili cil-
indrični valjak. Kada se ploča ili valjak oboji
pritisaka se na papir, odnosno papir se pritis-
ka na ploču što je slučaj kod duboke štampe.

(nastavit će se)

Ljudevit Vujković Lamić

Čiča i njegovi vatrogasci

Čiča drži svojim vatrogascima pridavanje, te im na kraju stavlja ovo pitanje:

– Šta će se desiti ako slavina na štrcaljki zarda?

Svi ćute i nijedan ne zna da odgovori.

– Ako ta slavina zarda, onda ću vas tako isprebijati da ćete zapamtiti.

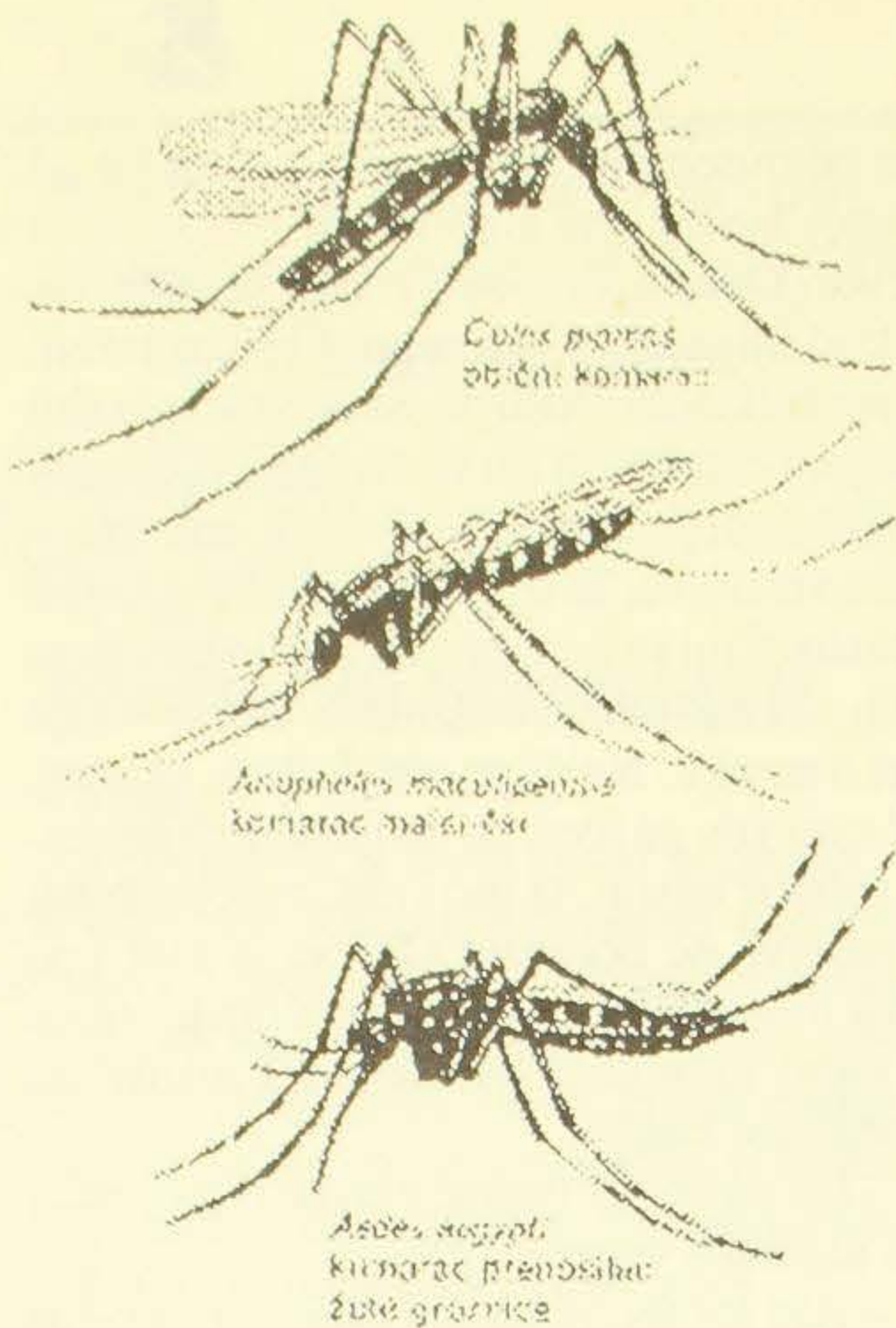
mali oglasi

Kupio bih niko sridstvo za učvršćivanje političke kičme. Dajem časove iz jahanja. Nikola Rapaich, bivši narednik, sada političar I klase i gostioničar II klase.

Izgubio sam svoj izborni srez. Pošteni nalazač dobiće lipu nagradu. Rada Lungulov bivši narodni poslanik.

Pozivam svoju ženu da mi se u roku od osam dana vrati, jer ću u protivnom virovati da je pobjegla sa podstanarom. Krojač iz centra grada.

Bunjevačko žackalo, 1940.

Komarci su tu!

Počelo je s njima. Ali nije poznato kome se njihova djelatnost dopala toliko da posegne u maštu i pronade Draculu.

Poslije je sve išlo lakše – krv se, više no u legendi, pije i pije.

Oni su još tu i prijete našoj koži.

Izgleda šašavo, ali – uništimo i njih!?

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karadordev put 1

telefon: (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška“) telefon (danonoćno): 024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea“), telefon: 024/752-759

• Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Požutele slike

Dobra stara vremena

U prošlom broju pisali smo o sportskim zgodama i nezgodama Dušana Marovića Duda a u ovome donosimo dogodovštine Antuna Rudinskog-Pikoa i Tihomira Ognjanova-Bate

Davne, 1951. omladinska reprezentacija Jugoslavije osvojila je prvo Prvenstvo Evrope u Francuskoj. Tada sedamnaestogodišnji Antun Rudinski bio je član te reprezentacije. Moja generacija, tada petnaestogodišnjaka, učenika Muške gimnazije – posle završetka nastave – na trgu ispred Sinagoge čekala bi Pikoa da dođe iz Ekonomske škole (nalazila se na kraju Mlečne pijace). A zašto smo ga čekali? E, to je ono! Zato što je Piko u Francuskoj kupio žuto-braon majicu na štrafte, imao sat na ruci i lepe bele patike sa debelim donom. Bože koja je lepota za nas klince to onda bila! A mi smo nosili zakrpljene pantalone, užtopane laktove na džemperima i cokule. Dobra stara vremena.

Skuter

Kada se legenda subotičkog fudbala Tihomir Ognjanov-Bata vratio iz „Crvene zvezde“ (1953/54) bila je to prava senzacija i „doživljaj godine“ za sve navijače „Spartaka“.

Kako u to vreme još nije bilo pravog profesionalizma (novac se dobijao „ispod ruke“ naravno, daleko manje nego sada), igrači su bili i zaposleni. Tako se Bata zaposlio u „Unionu“ na korzou. I sada zamislite – Bata radi u „Unionu“, a ispred „Uniona“ parkirao nov „skuter“ (moped).

U to vreme u Subotici je bilo pet-šest taksija, nekoliko službenih automobila i par predratnih motocikala.

A publika se skupljala stalno, njih dvadeset do trideset ispred „Uniona“. Ne znam da su više želeli da vide Batu ili moped.

Na kraju, svejedno je. Jer, i jedno i drugo bilo je senzacija.

Andelko Nikolić

Bunjevačka narodna pripovetka

Vratio kućkinu ćer

Jedan momkom bio krasota od čovika: kad je u kolu samo se on vidi, kad ide sokakom valjda bi mu i mamuze od rogoze zvonkale na čizmama. Kudan prođe u divojačkim rukama poso staje, sve gledaje za njim ko zavraćane. I imo je jaranicu vridnu i dobru da od boga bolju niko ne bi poželio, al nije bila baš familijaška i kad došlo rime da se divani uozbilj on se ko priko noći priokrenio i uzo jedinicu iz lančoške familije. Ova nosi debelu prćiju, a koliki će samo bit tal kad umru njezini starci?! Borme, nije ni ovaj zaboravio da se kod nas ljudi nisu mirili po lipoti i pameti, već po lancima, dao se potkupit, zatajio svoju divojku i uzo vraga čerez blaga.

I šta će dat dragi bog – rodila se i njemu ćer jedinica. Vrime prolazilo i jedared došlo i do tog: na udaj je i njegova cura. Kako je živio o tom se nije falio, a tužit se nije ni moro: sav se zbrčko, skurlo da niko živ ne

bi kazo – e, to je taj isti čovik. Šta će na kraju bit?! Njegova ćer su udala baš u tu familiju iz koje se i on ženio.

I došlo vrime: di si pozajmio tamo i vraćaj – ni njemu zet ni prašća, starac mora dat dobru prćiju. A on se ni ne odbreca: nek se ište šta se ište – sve daje. Napravio još i velike svatove, priko st karuca bilo u časti, kad su s mladom obalazili Gabrić ćuprija se sv tresla. Svit se iznenadio: gle, gle, ovaj baš veli -- nek se zna ko udaj ćer. Stra boga su zadovoljni i dični i pretelji, pa kad su došli u podane usta da raskinu toliko fale udavaču. On samo sluša – ništa ne kaže. Tako došlo vrime, pa će se podani i prašćat. Ni sad se ne manjivaje melju ko suvaja:

– Pretelju, e baš imate fala, blagosovena vam bila ruka kojom ste nam taku divojku krilili i odranili.

A on onda progovori:

– Dobra je ona cura, dobra, al samo kad sam živ to dočekao ć vam u familiju vratim kućkinu ćer.

Kazivao: Ivan Stantić-Čobanov, Đurđin
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov